

КОМИСИЯ ЗА ПУБЛИЧЕН НАДЗОР НАД РЕГИСТРИРАНИТЕ ОДИТОРИ

ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2024 ГОД.

София, юли 2025 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	3
УВОД	4
I. ИНСТИТУЦИОНАЛНО РАЗВИТИЕ И АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ	7
1.1. Нормативна уредба	7
1.2. Организационна структура и щатно осигуряване	8
1.3. Развитие на човешките ресурси	9
1.4. Техническо и програмно осигуряване	10
1.5. Финансово осигуряване	11
II. ПАЗАР НА ОДИТОРСКИ УСЛУГИ	12
2.1. Регистрирани одитори и разпределение на пазара	12
2.2. Ангажменти за задължителен финансов одит	18
2.3. Одити във финансовия сектор	23
2.4. Одиторски мнения	29
2.5. Одитни комитети	30
III. НАДЗОРНА ДЕЙНОСТ	36
3.1. Надзор върху дейността на Института на дипломираните експерт-счетоводители по отношение на делегираните дейности	36
3.1.1. Придобиване на правоспособност и вписване на регистрираните одитори в регистъра по чл. 20 ЗНФОИСУ	36
3.1.2. Продължаващо професионално развитие на регистрираните одитори	37
3.1.3. Контрол върху качеството на одиторските услуги	37
3.2. Годишен план на КПНРО за контрол по гарантиране качеството на дейността на регистрираните одитори	39
3.3. Тематични извънпланови инспекции	44
3.4. Методология на извършване на инспекционната дейност на КПНРО	45
3.5. Разследвания и проверки по повод получени сигнали и предложения от заинтересовани лица	45
3.6. Административнонаказателна дейност и надзорни мерки	46
IV. ПУБЛИЧНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ НА ДЕЙНОСТТА	46
V. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО	47
5.1. Сътрудничество в рамките на КЕОНО	47
5.2. Сътрудничество в рамките на МФНОР	48
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	50

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

Регламент (ЕС) № 537/2014	Регламент (ЕС) № 537/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 година относно специфични изисквания по отношение на задължителния одит на предприятия от обществен интерес и за отмяна на Решение 2005/909/ЕО на Комисията
Директива 2006/43/ЕО	Директива на Европейския парламент и на Съвета от 17 май 2006 г. относно задължителния одит на годишните счетоводни отчети и консолидираните счетоводни отчети
Директива 2014/56/ЕС	Директива 2014/56/ЕС за изменение на Директива 2006/43/ЕО относно задължителния одит на годишните счетоводни отчети и консолидираните счетоводни отчети.
Директива (ЕС) 2022/2464	Директива (ЕС) 2022/2464 от 14 декември 2022 година за изменение на Регламент (ЕС) № 537/2014, Директива 2004/109/ЕО, Директива 2006/43/ЕО и Директива 2013/34/ЕС, по отношение на отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта
ГФО	Годишен финансов отчет
ЕК	Европейска комисия
ЕКПС	Етичен кодекс на професионалните счетоводители, издаден от Международната федерация на счетоводителите чрез Съвета за международни стандарти по етика за счетоводители
ЕС	Европейски съюз
ЗДБРБ	Закон за държавния бюджет на Република България
ЗНФОИСУ	Закон за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта
ЗПФ	Закон за публичните финанси
ИДЕС	Институт на дипломираните експерт-счетоводители
КЕОНО	Комитет на европейските органи за надзор на одита
КПНРО	Комисия за публичен надзор над регистрираните одитори
МОС	Международни одиторски стандарти
МСС	Международни счетоводни стандарти
МСИСУ 5000	Международен стандарт за изразяване на сигурност по устойчивостта 5000, издаден от Съвета за международни стандарти за одит и изразяване на увереност
МФНОР	Международен форум на независимите одитни регулатори
НСС	Национални счетоводни стандарти
СККОУ	Съвет за контрол по качеството на одиторските услуги при ИДЕС
СМЕСС	Съвет за международни етични стандарти за счетоводителите (IESBA)
СМСОИУ	Съвет за международни стандарти за одит и изразяване на увереност (IAASB)

УВОД

Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори (КПНРО) е независим орган за регулиране и надзор върху професионалната дейност на регистрираните одитори и дейността на Института на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС), както и за наблюдение на пазара на одиторски услуги. В изпълнение на изискванията на Регламент (ЕС) № 537/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г. относно специфични изисквания по отношение на задължителния одит в предприятия от обществен интерес и Закона за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта (ЗНФОИСУ), КПНРО осъществява следните основни функции:

- установява и поддържа ефективна система за гарантиране на качеството на одита, като извършва най-малко веднъж на три години инспекции на регистрирани одитори и одиторски дружества, които извършват задължителни одити на финансовите отчети на предприятия от обществен интерес, въз основа на оценка на риска;
- изпълнява разследвания по сигнали;
- извършва редовно наблюдение на пазара на одиторски услуги, като прави оценка на следното: а) рисковете, произтичащи от установени пропуски, свързани с качеството на задължителните одити; б) нивата на концентрация на пазара, включително в конкретни сектори; в) резултатите от дейността на одитните комитети;
- осъществява надзор върху дейността на ИДЕС за: а) извършване на инспекции за гарантиране на качеството на дейността на регистрираните одитори, които не одитират отчети на предприятия от обществен интерес; б) придобиване на правоспособност на дипломиран експерт-счетоводител; в) продължаващо професионално развитие на регистрираните одитори.

Комисията носи крайната отговорност за надзора върху:

- придобиването на право да се упражнява дейност като регистриран одитор, регистрирането на одиторите, включително на одиторите от други държави-членки на Европейския съюз, и от трети държави и временното лишаване от право да се упражнява дейност като регистриран одитор;
- приемането на стандарти за професионална етика, за управление на качеството в дейността на регистрираните одитори, за извършването на задължителен финансов одит, задължителни ангажменти за сигурност по устойчивостта и свързаните с одита услуги;
- продължаващото професионално развитие на регистрираните одитори;
- системата за гарантиране на качеството на професионалната дейност на регистрираните одитори;
- прилагането на принудителни административни мерки и налагането на административни наказания.

Комисията е юридическо лице на бюджетна издръжка и е създадена през 2008 г. при транспониране в българското законодателство на Директива 2006/43/ЕО на Европейския парламент и Съвета за задължителния одит на годишните счетоводни отчети и консолидираните счетоводни отчети. Комисията се избира от Народното събрание и отчита дейността си пред него.

Организационната структура и функциите на комисията са регламентирани със ЗНФОИСУ и обнародвания в „Държавен вестник“ Правилник за дейността на КПНРО. В края на 2016 г. е приет нов Закон за независимия финансов одит, с който се транспонират в българското законодателство изискванията на изменителната Директива 2014/56/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г., както и се приемат мерки по прилагането на Регламент (ЕС) № 537/2014 на Европейския Парламент и на Съвета от 16 април 2014 година.

Комисията е член на Комитета на европейските органи за надзор на одита (КЕОНО) и на Международния форум на независимите одитни регулатори (МФНОР), като

осъществява сътрудничество с компетентните органи на държавите-членки на Европейския съюз и на трети държави, отговарящи за независимия финансов одит.

През 2018 г. с решение на Народното събрание на Република България е избран нов състав на КПНРО. За мандат от 4 години са избрани Огнян Симеонов – председател, и членовете Ваня Донева (предложена от председателя на Комисията за финансов надзор), Ирена Михайлова (предложена от управителя на Българската народна банка), Радослав Йорданов (предложен от Управителния съвет на Института на дипломираните експерт-счетоводители) и Стефан Белчев (предложен от министъра на финансите). През 2021 г. Народното събрание прекрати правомощията на Стефан Белчев поради назначаването му за директор на Агенцията за държавна финансова инспекция.

През месец юни 2022 г. изтече определеният мандат на председателя, а през месец юли същата година на членовете на комисията.

През 2025 г., с решение на Народното събрание от 9 май същата година, беше избран настоящият председател на КПНРО Тошко Тодоров.

През 2024 г. КПНРО продължи да изпълнява възложените ѝ от закона функции като независим орган, осъществяващ регулиране и надзор върху дейността на регистрираните одитори и на ИДЕС, както и наблюдение върху пазара на одиторски услуги. През отчетната година усилията на комисията и нейната администрация бяха насочени към повишаване на ефективността на надзорната дейност и създаване на необходимите институционални и методологически предпоставки за прилагане на изискванията на Директива (ЕС) 2022/2464 от 14 декември 2022 година за изменение на Регламент (ЕС) № 537/2014, Директива 2004/109/ЕО, Директива 2006/43/ЕО и Директива 2013/34/ЕС, по отношение на отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта, наред с повишаване ефективността при изпълнение на възложените от закона функции на надзорния орган.

На 4 септември 2024 г. 50-то Народно събрание прие, а на 17 септември 2024 г. в „Държавен вестник“ беше обнародван Закон за изменение и допълнение на Закона за независимия финансов одит, с което Република България изпълни своите ангажименти по транспониране на европейското законодателство в областта на корпоративната устойчивост, като бяха регламентирани нови функции за одиторската професия, свързани с изразяването на сигурност по нефинансова информация. Това доведе до въвеждането на нова професионална роля – регистриран одитор по устойчивостта, и до създаването на рамка за обучение, сертификация, надзор и контрол върху тази дейност. С този акт законът беше преименуван на Закон за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта.

Преходът към новите изисквания се осъществи при активното участие на КПНРО в процеса на изготвяне и консултиране на законодателните предложения, съвместно с Министерство на финансите, ИДЕС, представители на академичните среди, бизнеса и големите международни одиторски мрежи. Изготвено беше цялостно предложение за изменение на ЗНФО, което отразяваше направените над 500 становища и предложения от различни заинтересовани страни. Комисията координираше работата на експертни групи, водеше консултации с КЕОНО, Европейската комисия и други компетентни институции, с което допринесе за навременното и качествено приемане на закона.

Паралелно с тези усилия, продължи системното прилагане на съществуващите функции по ЗНФОИСУ и Регламент (ЕС) № 537/2014. Комисията затвърди и надгради вече утвърдени практики, в т.ч.:

- осъществяване на надзор върху ИДЕС по отношение на контрола върху качеството, продължаващото професионално развитие и изпитната дейност;
- разширяване на системата за наблюдение на пазара на одиторски услуги и дейността на одитните комитети;
- извършване на инспекции въз основа на оценка на риска, вкл. тематични и извънпланови проверки;

- методическа дейност, включително актуализиране на инструментариума за оценка качеството на професионалната дейност на регистрираните одитори и публикуване на части от него с оглед осигуряване на прозрачност;

- участие в работата на КЕОНО, МФНОР и други международни форуми, включително по линия на изразяването на сигурност по устойчивостта и разработването на Международен стандарт за изразяване на сигурност по устойчивостта 5000 (МСИСУ 5000), издаден от Съвета за международни стандарти за одит и изразяване на увереност (IAASB).

Независимо от това, остават предизвикателства, свързани с кадровата и ресурсна осигуреност, в контекста на нарастващите отговорности. В тази връзка КПНРО счита за приоритетна необходимостта от:

- целенасочено увеличаване на административния капацитет;
- осигуряване на стабилно и устойчиво финансиране;
- надграждане на информационните системи с оглед въвеждането на отчетност по устойчивост;
- създаване на методология и процедури за контрол върху изразяването на сигурност по устойчивостта.

През 2024 г. беше запазена приемствеността в надзорните дейности, съчетана с гъвкавост и инициативност при посрещането на новите изисквания. През следващите години, при подкрепа от страна на държавните институции, комисията ще продължи усилията си за изграждане на устойчива, прозрачна и професионално адекватна среда за упражняване на одиторската дейност, включително в контекста на нововъведената роля на регистрирания одитор по устойчивостта.

I. ИНСТИТУЦИОНАЛНО РАЗВИТИЕ И АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ

1.1. Нормативна уредба

През 2024 г. са приети нови актове и извършени множество промени в действащата подзаконовата нормативна уредба в областта на независимия финансов одит, в това число с оглед промените в нормативните актове от по-висок ранг и насочени най-вече към адаптирането ѝ спрямо измененията в Закона за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта.

Голяма част от подзаконовите нормативни промени в сферата на одиторската професия са осъществени с подкрепата на колегията от Експертния съвет при КПНРО и в сътрудничество с професионалната организация на регистрираните одитори, в резултат на което бяха приети следните нормативни актове:

- Наредба № 4 за утвърждаване на Международните одиторски стандарти, Международните стандарти за управление на качеството 1 и 2 и другите международни стандарти, издадени от Международната федерация на счетоводителите чрез Съвета по международни одиторски стандарти и стандарти за изразяване на сигурност;

- Наредба № 5 за утвърждаване на Ръководство по Международен етичен кодекс на професионалните счетоводители (включително Международни стандарти за независимост), издадено от Международната федерация на счетоводителите чрез Съвета за международни стандарти по етика за счетоводители;

- Стратегия за управление на риска в КПНРО за периода 2024-2026 година.

С цел осигуряване съответствие на подзаконовите нормативни актове при КПНРО спрямо приетите през годината законови промени, комисията е приела изменения и допълнения на следните нормативни актове:

- Наредба № 1 от 07.07.2020 г. за условията и реда за съставяне и поддържане на регистъра на одитните комитети в предприятията от обществен интерес;

- Наредба № 2 от 07.07.2020 г. за формата и съдържанието на годишните доклади за дейността на одитните комитети на предприятията от обществен интерес;

- Наредба № 3 от 14.07.2020 г. за условията и реда за съставяне и поддържане на регистъра на регистрираните одитори;

- Правилник за дейността на КПНРО;

- Правила за продължаващо професионално развитие на регистрираните одитори;

- Правила за организиране и провеждане на изпити за експерт-счетоводители;

- Методика за анализ на времеви и човешки ресурси при инспекции за гарантиране качеството на професионалната дейност на регистрираните одитори.

В резултат от работата на комисията през предходната година в началото на 2024 г. от КПНРО е прието предложение за проект за изменение и допълнение на Закона за независимия финансов одит, предоставено на Министерство на финансите във връзка с транспониране в българското законодателство на изискванията на Директива (ЕС) 2022/2464 за устойчивостта.

Като цяло, усилията на комисията в тази област през периода са насочени основно към осигуряване на адекватна нормативна база за изпълнение изискванията, произтичащи от транспонирането на Директива (ЕС) 2022/2464, както и за по-добра бизнес среда в страната.

Перспектива:

През 2025 г. КПНРО да продължи усъвършенстването на вътрешната нормативна уредба, отчитайки нормативните промени на национално и европейско ниво, както и с цел

осигуряване по-добри условия за упражняване на одиторската професия в интерес на обществото.

Да се изработят и въведат допълнителни актове, уреждащи условията и реда за регистрация и упражняване на дейност от одиторите по устойчивостта; изискванията към обучителните програми и изпитите за сертифициране на такива одитори; критериите за осъществяване на надзор върху дейностите, свързани с изразяване на сигурност по устойчивостта.

Да се разработи съвместно с професионалната общност и да се утвърдят допълнителни методически насоки и разяснения в съответствие с бъдещите европейски стандарти, вкл. МСИСУ 5000.

Да се актуализират Насоките за дейността на одитните комитети в предприятията от обществен интерес в съответствие с измененията в нормативната уредба от 2024 г.

С оглед цялостна нормативна съгласуваност, да се извърши пълен преглед на съществуващата организация на работа и вътрешна уредба на КПНРО с цел осигуряване на ефективното прилагане на новите регулации.

1.2. Организационна структура и щатно осигуряване

През 2024 г. КПНРО е провела 49 заседания, на които са разгледани 273 въпроса и са приети 224 решения, от които 167 са свързани с надзора над дейността на регистрираните одитори и ИДЕС, 24 с приемането на подзаконови и вътрешно-нормативни документи, 3 с жалби и 30 решения по други въпроси.

Работата на комисията по ключови въпроси на развитието на одиторската професия е подпомогната от създадения през 2020 г. Експертен съвет по одит и работни групи на ИДЕС, с участието на изявени представители на регистрираните одитори и други експерти.

Следва да се отбележи положителната тенденция за близко сътрудничество и взаимодействие между органите на КПНРО и ИДЕС при осъществяване на общите функционални отговорности. Комисията продължава практиката да изслушва становището на професионалната организация при формирането на позицията на надзорния орган по важни за професията въпроси, както и при организацията и подготовката на редица нормативни и методологически документи.

В рамките на администрацията на КПНРО са обособени две дирекции – дирекция „Инспекции и разследвания“, която осъществява пряко дейностите по изпълнение на инспекциите, разследванията и проверките на ИДЕС, и дирекция „Обща администрация“, която извършва финансово-счетоводното и материално-техническото осигуряване на комисията, като са обособени длъжности за анализ и оценка на риска и администриране на регистрите на регистрираните одитори и на одитните комитети, както и за методология и вътрешен контрол на качеството.

Общата численост на персонала на КПНРО към 31 декември 2024 г. е 30 щатни бройки. В съответствие с изискванията на европейското и българското законодателство комисията осъществява своите основни функции, освен надзора върху задължителния финансов одит в България, изразяващи се в наблюдение на пазара на одиторските услуги и дейността на одитните комитети, администрирането на национални регистри, както и множество други задължения, свързани с международните ангажименти на комисията. С оглед качествено изпълнение на функциите и отговорностите при запазване на съществуващата численост на администрацията, КПНРО последователно се придържа към прилагане на принципите за ефективност и ефикасност чрез:

- оптимизация на дейностите чрез електронизация и автоматизация на работни процеси;
- съвместяване на функционални задължения от служителите в администрацията и въвеждане по ключови въпроси на елементи на матрична организация и автоматизация на работните процеси на дейността;

- аутсорсинг на експертни и рутинни дейности към външни специалисти.

Перспектива:

Предвид новите и разширени функции на КПНРО, вкл. във връзка с изразяването на сигурност по устойчивостта, да бъдат предприети действия за:

- допълнително увеличаване на щатната численост с цел адекватно поемане на надзорните функции по новото законодателство, вкл. за гарантиране качеството на професионалната дейности на регистрираните одитори;
- осигуряване на допълнителен експертен капацитет в областта на нефинансовото отчитане, в т.ч. стандартите за нефинансово корпоративно отчитане (ESG стандарти) и устойчивото корпоративно управление;
- структуриране на вътрешнообучителни програми за повишаване на експертизата на специализираната администрация в новите области на регулация;
- развитие на електронни платформи за събиране, обработка и анализ на данни, свързани с отчетността по устойчивостта, във взаимодействие с други регулатори;
- създаване на дългосрочна стратегия за развитие на човешките ресурси, включително план за приемственост и развитие на професионалната администрация на комисията.

1.3. Развитие на човешките ресурси

Структурата на персонала на КПНРО по образователен и квалификационен профил към 31.12.2024 г. отразява стабилно съответствие с изискванията на действащото законодателство и спецификите на регулаторната дейност. Над 95 на сто от служителите притежават висше образование на ниво „магистър“, като значителна част от тях са сертифицирани вътрешни одитори, притежават допълнителни специализации по одитинг, оценителска правоспособност или докторска степен в съответните области. Средната възраст на служителите е 48 години, което съчетава опит с възможност за продължаващо развитие.

През 2024 г. усилията на КПНРО в областта на човешките ресурси бяха съсредоточени върху поддържането и надграждането на професионалната квалификация чрез комбинирани форми на обучение – както вътрешни и дистанционни, така и чрез външни лектори от авторитетни международни мрежи. Обучителният календар обхваща теми от сферата на международните стандарти, етиката, правната рамка на електронното управление, управлението на европейски средства и отчитането и одитирането на нефинансова информация във връзка с устойчивостта.

Особен акцент бе поставен върху участието на служителите в международни събития, включително уебинари, професионални форуми и конференции, организирани от КЕОНО, МФНОР и други европейски партньори. Въпреки ограничените възможности за физическо присъствие, комисията осигури участие в събития, свързани с въвеждането на Директива (ЕС) 2022/2464, нефинансовото корпоративно отчитане (ESG) и прилагането на МСИСУ 5000. Средната продължителност на участията в обученията през годината възлиза на 64 часа на служител от специализираната администрация.

Създадената вътрешна организация за професионално развитие включва достъп до архиви с учебни материали, прилагане на комбинирани методи за обучение и насоченост към индивидуалните нужди по длъжности. Утвърдените подходи позволяват поддържане на високо равнище на експертиза, без съществени нарушения на работния процес и с оптимално използване на бюджетните средства.

През годината, с оглед нормативните промени във връзка с отчитане на устойчивостта, бяха предприети действия за провеждане на съответните обучения, в резултат на което и специализираната администрация при КПНРО придоби необходимите знания в тази област за целите на осъществяване на ефективен надзор и в тази област.

Перспектива:

В контекста на разширяващите се надзорни отговорности и необходимостта от допълнителен капацитет за осъществяването им във връзка с новите сфери, свързани с изразяване на сигурност по устойчивостта, да се:

- разработи системен план за обучение в съответствие с новите изисквания и стандарти, вкл. и в сферата на действащите професионални одиторски стандарти и кодекс;
- предвиди участие на служители в международни инспекторски обучения, включително чрез целево финансиране и партньорства с други регулатори;
- създадат вътрешни механизми за оценка на ефективността на обучителния процес и проследяване на професионалното развитие;
- насърчи придобиването на допълнителни квалификации, вкл. чрез участие в програми с академичен и сертификационен характер;
- разшири сътрудничеството с висши учебни заведения и професионални организации за съвместни обучения и обмен на експерти.

Значително да се разшири присъственото участие на служителите от специализираната администрация на КПНРО в организираните от КЕОНО и МФНОР семинари и работни групи.

Да се повиши активността на КПНРО по отношение обмяна на опит с водещите европейски одитни регулатори.

1.4. Техническо и програмно осигуряване

През 2024 г. техническото и програмно осигуряване на комисията беше надградено и адаптирано към текущите нужди, включително чрез развитие на информационните системи за събиране и обработка на данни за целите на анализ и оценка на риска, наблюдение на пазара на одиторски услуги, отчитане дейността на одитните комитети и управление на процесите по проверки, разследвания и инспекции. Актуализиран бе както системният, така и приложният софтуер, с оглед на съответствие с изискванията на действащата Наредба за минималните изисквания за мрежова и информационна сигурност (НМИМИС), както и в контекста на очакваното транспониране на Директива (ЕС) 2022/2555 (NIS2) в националното законодателство.

Дейностите по техническото и информационното обслужване през отчетния период включваха оптимизация на информационните и комуникационните технологии в следните направления:

- извършване на инспекции – във връзка с промените в методологията на документиране на инспекционната дейност;
- получаване на информация от регистрираните одитори – чрез електронен портал с осигурена сигурна среда;
- поддържане на регистъра на одитните комитети – чрез специализирана платформа за отчетност;
- осигуряване на съответствие със Закона за киберсигурността и НМИМИС – с акцент върху повишена устойчивост по линия на NIS2.

Съществена стъпка е пълната миграция на официалния уебсайт на КПНРО към съвременната система Umbraco CMS. Новата платформа осигурява криптиране, контрол на достъпа, проследимост и автоматизирани актуализации – елементи, които са ключови за защитена дигитална среда и отговарят на бъдещите изисквания по NIS2.

Перспектива:

В контекста на влязлата в сила Директива (ЕС) 2022/2555 (NIS2) и предстоящото ѝ транспониране, комисията да предприеме действия по:

- прецизна оценка на риска и въздействието върху съществуващите системи и процеси;
- внедряване на платформа за управление на инциденти и капацитет за реакция;
- обучение на служителите по киберсигурност и новите задължения на регулаторите;
- осигуряване на ресурсна рамка за изпълнение на задълженията по NIS2 и Директива (ЕС) 2022/2464, включително чрез целево финансиране от държавния бюджет.

Комисията да продължи системното надграждане на техническата и информационната инфраструктура с цел устойчиво обезпечаване на основните и нововъзникващите регулаторни функции, както и за гарантиране на сигурна, надеждна и прозрачна комуникационна среда.

1.5. Финансово осигуряване

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г. е одобрен бюджет на комисията в размер на 2 317 000 лв., който е коригиран с Постановление № 57 на Министерския съвет от 21 март 2024 г. за одобряване на допълнителни разходи/трансфери – капиталови разходи по бюджета на КПНРО в размер на 26 723 лв., Постановление № 130 на Министерския съвет от 29 април 2024 г. на МС за преодоляване на диспропорциите във възнагражденията на персонала, включително за увеличаване на възнагражденията на персонала, считано от 1 януари 2024 г., в размер на 91 067 лв., и Постановление № 476 на Министерския съвет от 27.12.2024 г. за одобрени допълнителни разходи по бюджета на КПНРО в размер на 49 740 лв.

При осъществяване на дейността си КПНРО управлява ресурсите си ефективно и ефикасно, в съответствие с добрите европейски и международни практики.

Определеният бюджет е прогнозиран и съобразен с изискванията за законосъобразно, целесъобразно и икономично разходване на бюджетни средства, с оптимизирането и ограничаването на разходите, за постигане на максимален ефект по отношение на управлението и отчетността на бюджетните средства в съответствие с изискванията на законодателството.

Показателите и отчетните данни по бюджетна програма „Осъществяване на публичен надзор над регистрираните одитори“ съответстват на подадения отчет към 31 декември 2024 г. в Министерство на финансите съгласно чл. 133, ал. 2 ЗПФ и чл. 33, ал. 1 от Постановление № 13 на МС от 29.01.2024 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2024 г. и в съответствие с указанията на МФ-БЮ № 3/09.07.2024 г.

Уточненият план на разходите по бюджета на КПНРО за 2024 г. е в размер на 2 484 530 лв., а изпълнението към 31.12.2024 г. е в размер на 2 441 649 лв., или 98,27 на сто от средствата по уточнения план, като е реализирана икономия в размер на 42 881 лв. или 1,73 на сто съгласно указания на Министерство на финансите (Табл. 1).

Табл. 1

Изпълнение на бюджета на КПНРО за 2024 г. (хил. лв.)

ПАРАГРАФ ВИД РАЗХОД	БЮДЖЕТ 2024	РАЗХОДВАНИ СРЕДСТВА 2024	ОСТАТЪК 31.12.2024
§ 01. Заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения	1419	1419	0
§ 02. Други възнаграждения и плащания за персонала	183	151	32
§ 05. Осигурителни вноски за работодатели	329	329	0
§ 10. Издръжка	460	449	11
§ 52. Придобиване на ДМА и основен ремонт	18	18	0
§ 53. Придобиване на НМДА и основен ремонт	59	59	0

§ 46. Членски внос	17	17	0
О Б Щ О:	2485	2442	43

Към 31.12.2024 г. КПНРО няма неразплатени задължения. Не са констатирани отклонения и слабости във функционирането на изградената система за финансово управление и контрол, поемането на задължения и извършването на разходи е в съответствие с принципите за законосъобразност, икономичност, ефикасност и ефективност.

При финансовия одит от Сметната палата, с решение от 29.04.2025 г. е приет докладът за резултатите, като е изразено немодифицирано мнение – , годишният финансов отчет на КПНРО дава вярна и честна представа за финансовото състояние и имущество и е в съответствие с приложимата обща рамка за финансово отчитане.

Ефективното управление на финансовите ресурси през 2024 г. допринесе за стабилността и доброто институционално функциониране на КПНРО.

Изпълнението на задълженията по наблюдение, контрол и методическо ръководство е осигурено въпреки повишения обем на работа, като комисията поддържа висока степен на професионализъм и независимост. Ролята ѝ като орган на доверие в публичната сфера е затвърдена чрез повишено обществено внимание към качеството на финансовата и нефинансовата отчетност.

Комисията утвърждава устойчив модел на надзорна дейност с приоритет върху спазване и развитие на регулаторната политика. Предизвикателствата по транспониране на европейската правна рамка в областта на устойчивостта изискват осигуряване на допълнителен капацитет, включително финансов. Това ще позволи КПНРО да изпълни ефективно ролята си на надзорен орган в контекста на новите регулации по стандартите за нефинансово корпоративно отчитане (ESG) отчетността и киберсигурността.

Перспектива:

С оглед предстоящото въвеждане на нови функции, свързани с нефинансовата корпоративна отчетност, от комисията ще се изисква адаптиране на финансовото планиране към разширените отговорности. Това включва целево бюджетиране за обучения, изграждане на капацитет за надзор над отчетността за устойчивост и инвестиции в дигитална инфраструктура.

Необходимо е създаване на устойчива рамка за финансиране, която да осигури гъвкавост и възможност за адекватна реакция при нови регулаторни изисквания, включително такива, свързани с киберсигурността и европейската рамка NIS2.

В този контекст е препоръчително планирането на дългосрочна финансова стратегия, съчетаваща държавно финансиране, международно сътрудничество и възможности за участие в европейски програми за административен капацитет и цифрова трансформация.

II. ПАЗАР НА ОДИТОРСКИ УСЛУГИ

2.1. Регистрирани одитори и разпределение на пазара

Към 31.12.2024 г. общият брой на регистрираните одитори (физически лица) е 715, като 459 (64 на сто) от тях са практикували в рамките на индивидуални практики. Броят на регистрираните одитори, които не са изпълнявали ангажименти за задължителен финансов одит, е 86.

Налице е стабилност по отношение броя на регистрираните одитори, като се запазва разликата между физически лица и одиторски дружества.

Въпреки че броят на регистрираните одитори остава близък до предходната година, делът на активно практикуващите продължава леко да намалява. Това потвърждава

изводът, че е налице необходимост от обновление на одиторския състав и насърчаване на професията сред младите специалисти.

Въпреки това, структурата на пазара не показва резки отклонения или признаци за дисбаланс (Фиг. 1).

Фиг. 1

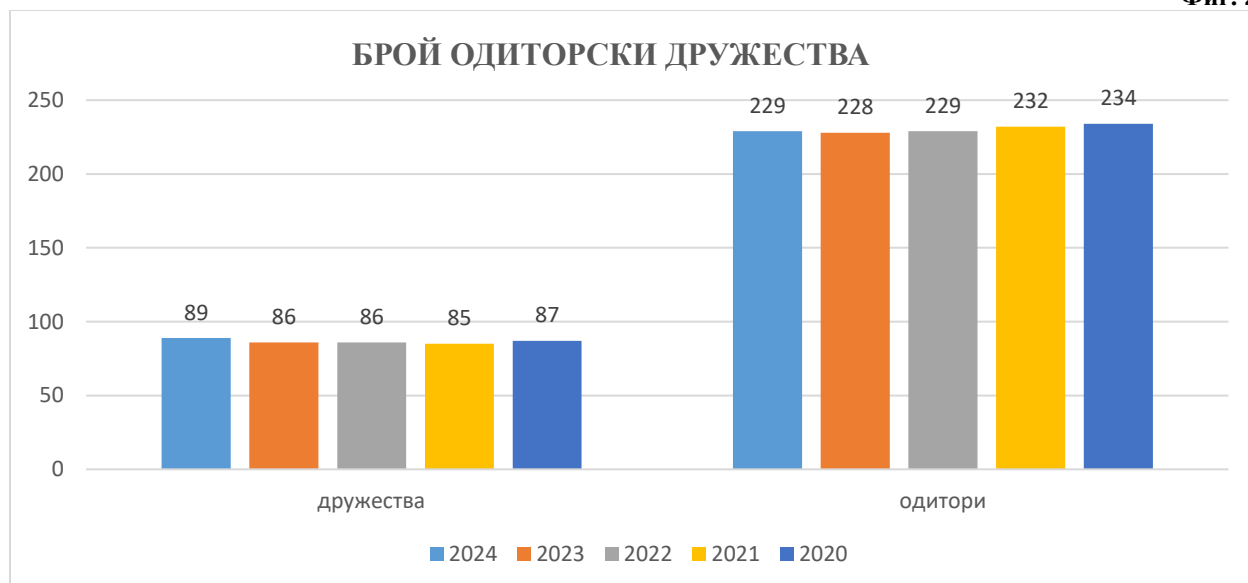

Броят на регистрираните одиторски дружества към края на 2024 г. е 89. Общата численост на регистрираните одитори (физически лица), свързани с одиторските дружества е 229 или 39¹ на сто от общия брой практикуващи одитори.

През последните 5 години не са налице съществени промени по отношение броя на одиторските дружества и на одиторите, свързани с одиторски дружества. Данните показват относително равномерно разпределение между физически лица и одиторски дружества, като се забелязва стабилен брой регистрирани субекти.

Запазването на устойчив дял на физическите лица е индикатор за значението на индивидуалната експертиза в сектора, макар в дългосрочен план да се очаква плавно изместване към колективни структури (Фиг. 2).

Фиг. 2

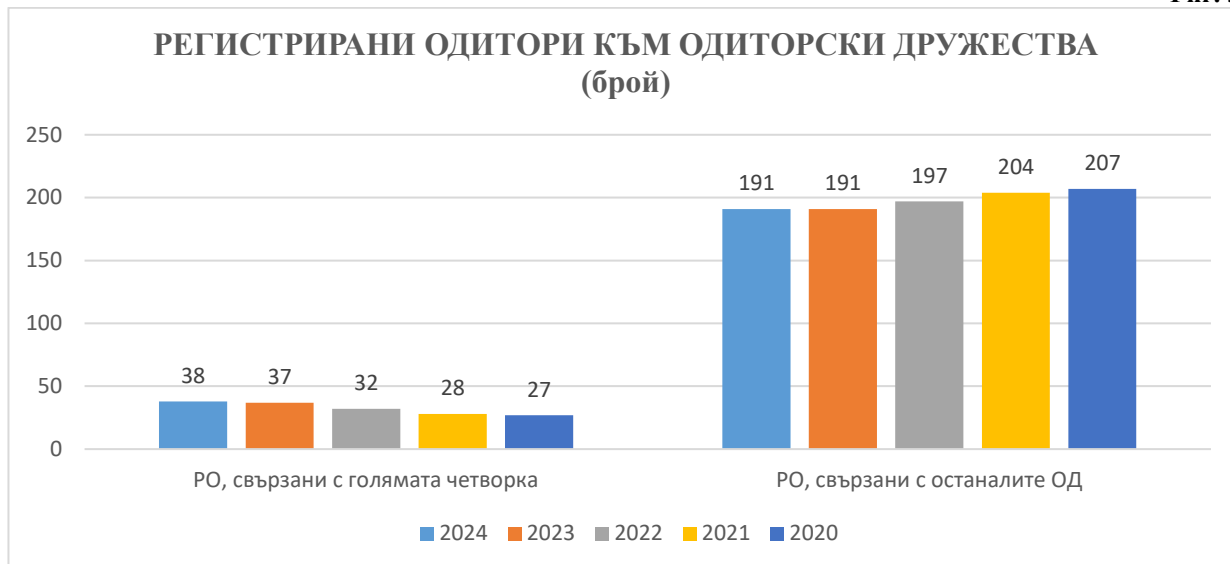

¹ Сборът от процентите на одиторите в индивидуални практики и в одиторски дружества е по-голям от сто, тъй като някои от одиторите съвместяват двете форми за упражняване на одиторската професия.

От 229 регистрирани одитори, свързани с одиторски дружества, 38 (17 на сто) работят в „голямата четворка“ („Делойт одит“ ООД, „ПрайсуотърхаусКупърс одит“ ООД, „КПМГ одит“ ООД и „Ърнст и Янг одит“ ООД).

Продължава тенденцията за увеличаване на техния относителен дял през последните пет години, което е положителен знак за развитие на колективни практики и институционализация на професията (Фиг. 3).

Фиг. 3

Пазарът на одиторски услуги в България демонстрира ясно изразена възходяща тенденция през последните четири години, като общите приходи за 2024 г. възлизат на 149 млн. лв., спрямо 135 млн. лв. за 2023 г., 114 млн. лв. за 2022 г. и 104 млн. лв. през 2021 г. Това представлява натрупан ръст от близо 43 на сто за разглеждания период.

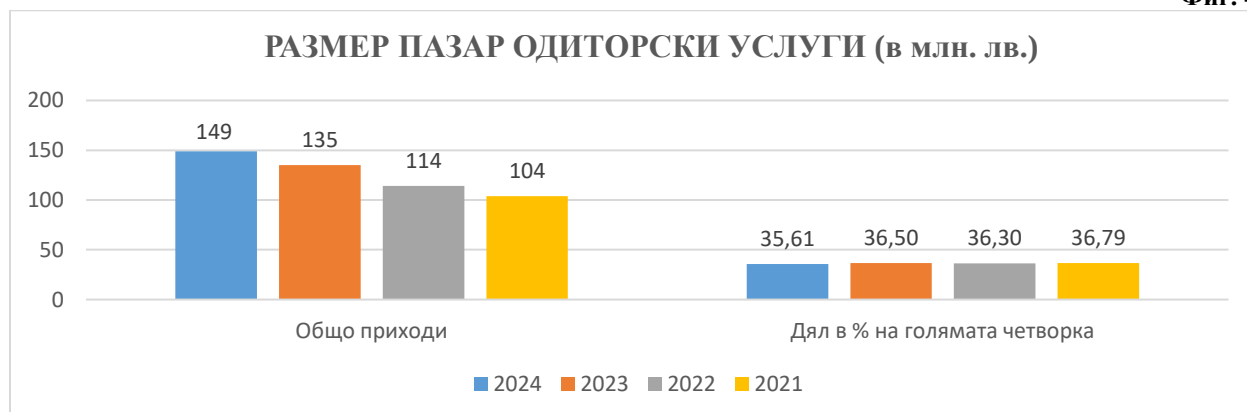
Ръстът отразява както номиналното увеличение под въздействието на инфлацията, така и по-високото търсене на одиторски и свързани с одита услуги в контекста на нарастващи регулаторни и отчетни изисквания, корпоративното управление и дигиталната отчетност.

Същевременно относителният дял на „голямата четворка“ в приходите остава стабилен – между 35,61 и 36,79 на сто. Това показва, че въпреки абсолютния ръст на пазара, не се наблюдава концентрация на приходите в малък брой дружества.

Нарастващите приходи в сектора са добър индикатор за възстановяването и активизацията на стопанския оборот, както и за разширяване на ролята на одитора като експерт.

Стабилният дял на „голямата четворка“ е позитивен сигнал за запазено конкурентно равнище на пазара и относителна устойчивост на структурата на одиторската индустрия (Фиг. 4).

Фиг. 4

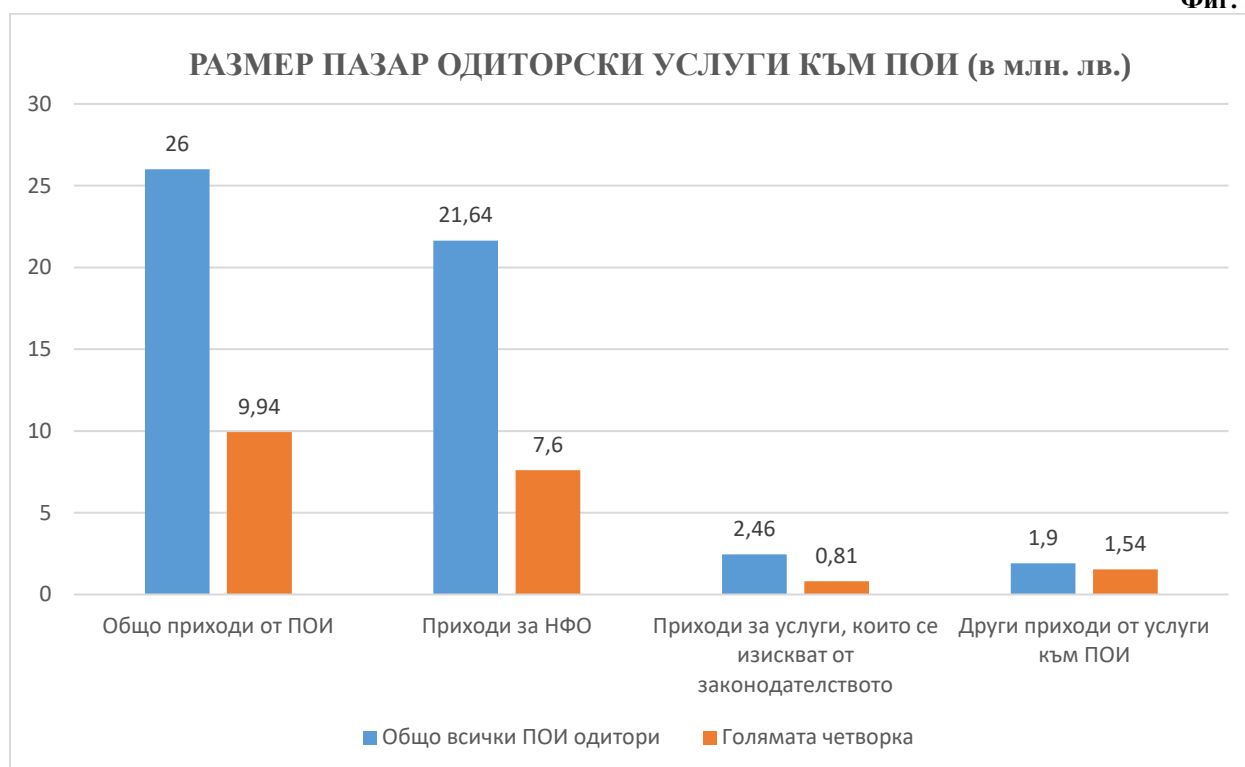
Общият размер на приходите на регистрираните одитори от одиторски услуги на предприятията от обществен интерес е около 26 млн. лв. (със 7 на сто повече в сравнение с 2023 г.), от които 9,94 млн. лв. или 38 на сто са реализирани от дружествата на „голямата четворка“ при 40 на сто през 2023 г. и през 2022 г. Преобладаващата част от тези приходи са възнаграждения за независим финансов одит (83 на сто при 82 на сто през 2023 г.), както и от свързани с одита услуги, които се изискват от законодателството (10 на сто при 12 на сто през 2023 г.). Само 7 на сто от приходите се формират от други разрешени от законодателството услуги.

Като цяло не се наблюдава съществена промяна в разпределението по видове услуги, но прави впечатление намаление дела на приходите на „голямата четворка“.

Пазарът на одиторски услуги към предприятията от обществен интерес продължава да се доминира от задължителния финансов одит, като се запазва обема на предоставяните допълнителни услуги.

Делът на „голямата четворка“ е по-висок в този сегмент спрямо общия пазар, което подчертава конкурентното ѝ предимство в предлагането на консултантски и свързани услуги (Фиг. 5).

Фиг. 5

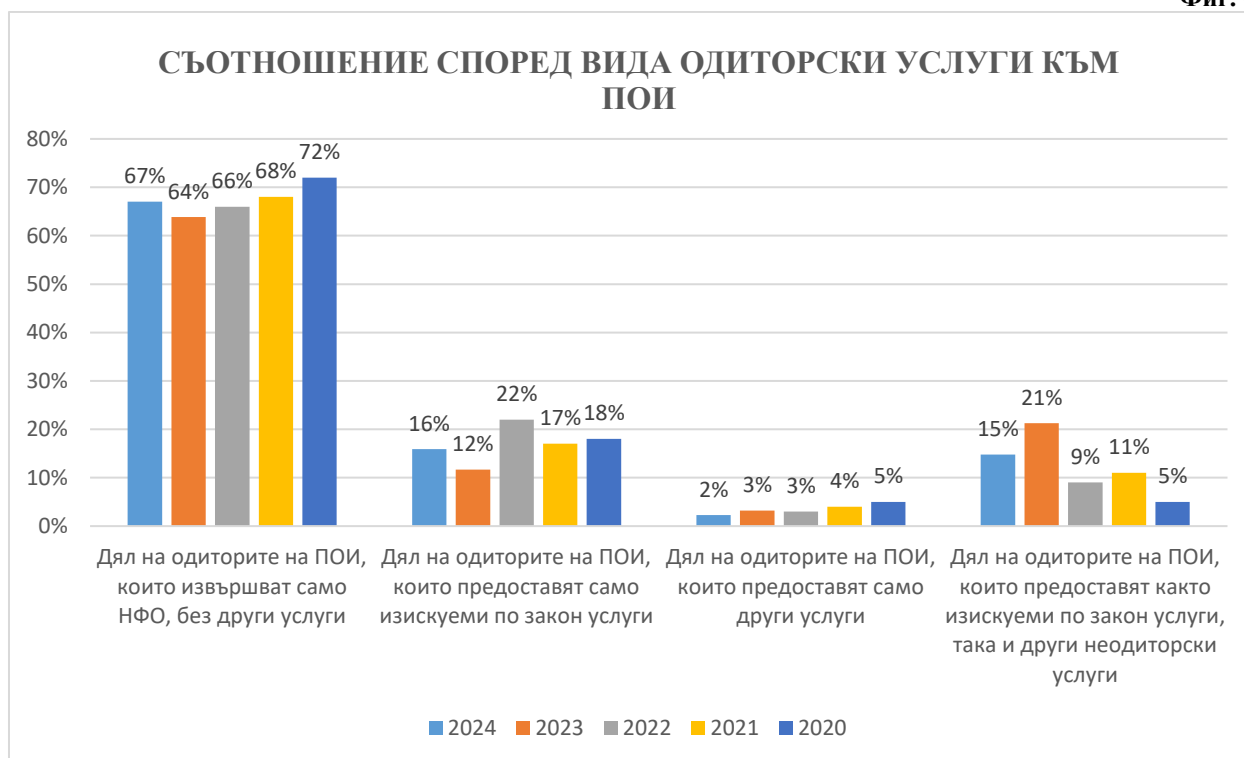

През 2024 г. се запазва водещият дял на одиторите, които извършват само задължителен финансов одит в размер на 67 на сто, като се наблюдава ръст в дела на одиторите, които предоставят само изискуеми по закон услуги с 16 на сто през 2024 г. спрямо 12 на сто през 2023 г.

Относително нисък е делът на одиторите, които предоставят само други услуги (извън НФО и закони), като същият намалява от 5 на сто през 2020 г. до 2 на сто през 2024 г.

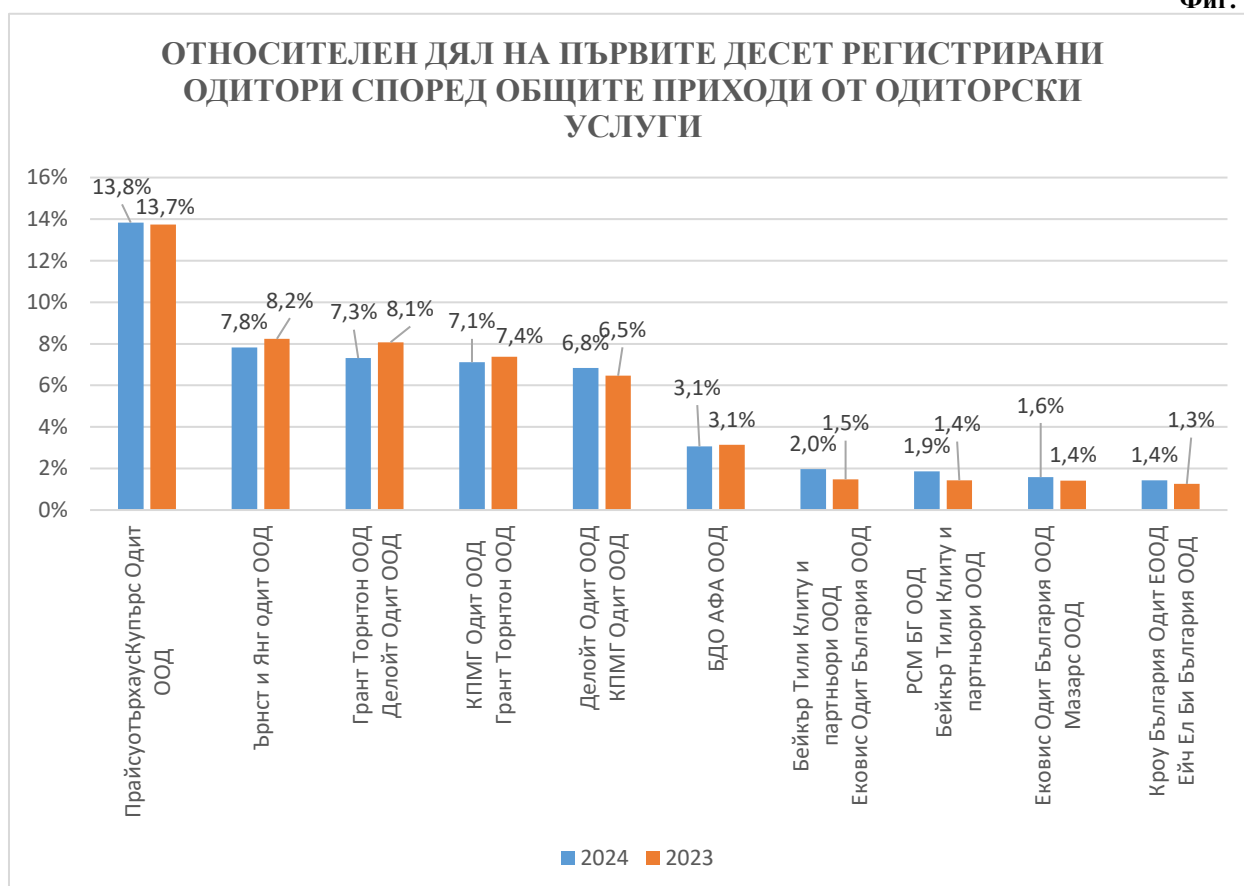
Съществен спад е налице при групата, която комбинира изискуеми по закон услуги с други неодиторски услуги от 21 на сто през 2023 г. до 15 на сто през 2024 г. Това е индикация за известно ограничаване на комплексните форми на обслужване, което може да в резултат на регулаторни ограничения или на усилия за ограничаване на потенциален конфликт на интереси (Фиг. 6).

Фиг. 6

В общите приходи от одиторски услуги най-висок относителен дял имат дружествата от „голямата четворка“, като лидерската позиция за 2024 г. продължава да е на „ПрайсуотърхаусКупърс одит“ ООД. В сравнение с предходната 2023 г., в първите десет по приходи от одиторски услуги регистрирани одитори не са настъпили съществени размествания (Фиг. 7).

Фиг. 7

Най-големите мрежи („голямата четворка“) и тази година задържат водещи позиции, но без голяма концентрация – първите четири дружества обхващат приблизително 37 на сто от пазара. Отчита се леко разместване в позициите на някои дружества, което свидетелства за активна конкуренция и динамика на клиентската база.

Наблюдава се поява или изместване на участници в долната част на класацията, включително дружества с по-малък, но устойчив дял (между 1 и 2 на сто), което показва запазено ниво на пазарна свобода.

Пазарната концентрация на одиторските услуги в България продължава да се различава от средното равнище за ЕС, като относителният дял на „голямата четворка“ в общия размер на приходите от одит, както и от одит на предприятия от обществен интерес, продължава приблизително да е двойно по-нисък от този на общоевропейско равнище.

България не е носител на системен риск от господстващо положение на „голямата четворка“, като продължаваме да считаме, че е допустимо и желателно известно увеличаване на пазарната концентрация от страна на одиторски дружества от големите международни мрежи, предвид наличието на много по-голям капацитет.

С оглед на горепосоченото може да се направи изводът, че през отчетната година не е налице съществена промяна в пазара на одиторски услуги в страната като цяло и в частност за предприятията от обществен интерес, освен естественото увеличение на пазара под влиянието на инфлацията, като нивата на концентрации са на приемливо равнище.

Перспектива:

Динамиката в размера и структурата на пазара на одиторски услуги през 2024 г. показва устойчива положителна тенденция с нарастващи обеми, стабилна конкурентна среда и ключово значение на задължителния финансов одит. На този фон се открояват ключови перспективи за развитие на надзорната политика на КПНРО през 2025 г. и следващите години:

1. Комисията да продължи да осъществява навременен и ефективен надзор над дейността на ИДЕС за:

а) осигуряване на своевременно, достатъчно и компетентно покритие с регистрирани одитори на пазара на ангажиментите за изразяване на сигурност по отношение на корпоративната устойчивост;

б) надграждане на системата за единно годишно отчитане на дейността на регистрираните одитори с възможност за събиране, обработка и анализ на данни за изпълнените ангажименти за изразяване на сигурност по устойчивостта, в това число за установяване на евентуални неблагоприятни концентрации;

в) същевременно КПНРО да разшири предмета на своя надзор върху разрешаването на допълнителни услуги от регистрираните одитори по отношение на отчитането на устойчивостта.

2. Комисията да осъществява непрекъснато наблюдение върху размера на одиторските възнаграждения за ангажименти по устойчивост с цел ограничаване на прекомерна административна и ценова тежест за малките и средни предприятия.

3. Устойчивото увеличаване на обема на одиторския пазар изисква надграждане на информационните системи на комисията, по-конкретно в посока анализ в одиторските времеви ресурси, дигитализиране в по-голяма степен на процеса по проверка и анализ на одиторските ангажименти и събиране на структурирани данни от отчетите за дейността на регистрираните одитори.

2.2. Ангажменти за задължителен финансов одит

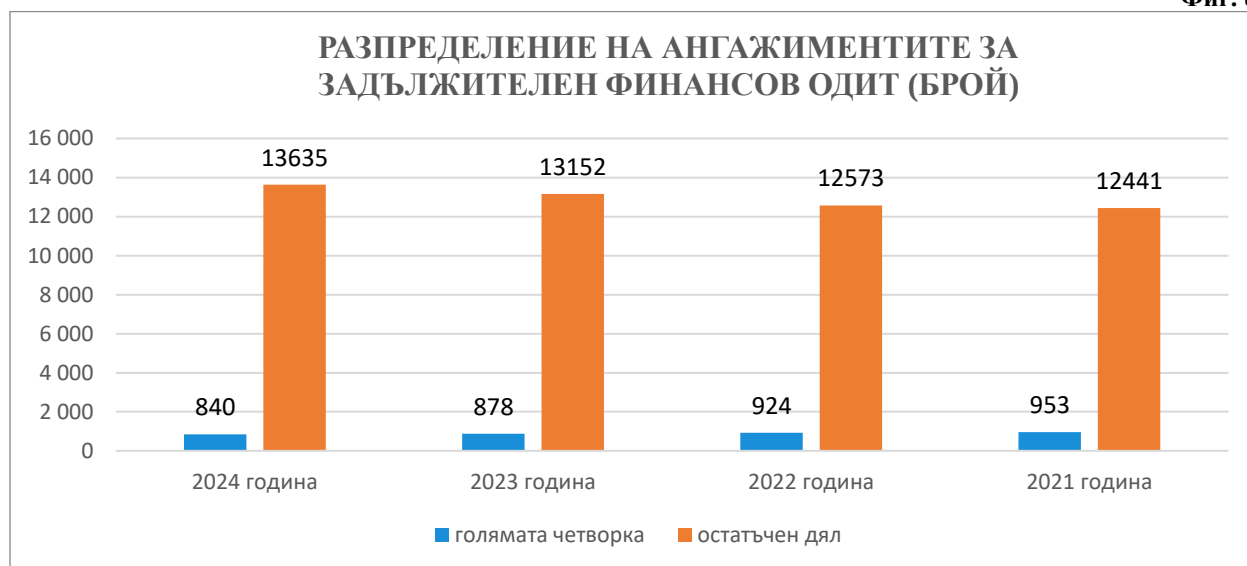
През 2024 г. общият брой на ангажиментите за задължителен финансов одит достига 14 475, като продължава да се наблюдава устойчива тенденция на нарастване през последните четири години (в сравнение с 14 030 през 2023 г. и 13 497 през 2022 г.).

„Голямата четворка“ отчита 840 одиторски ангажмента, което бележи лек спад спрямо предходните години (878 през 2023 г. и 924 през 2022 г.), докато останалите регистрирани одитори продължават да увеличават броя на изпълнените ангажменти.

Съотношението между „голямата четворка“ и останалите участници отразява стабилен и разпределен пазар без признаци на концентрация – над 94 на сто от ангажиментите се изпълняват от одитори извън най-големите международни одиторски мрежи.

Динамиката в разпределението на ангажиментите показва устойчива децентрализация на пазара и наличие на голям брой активни регистрирани одитори извън мрежите на „голямата четворка“. Тази характеристика на българския пазар създава условия за по-голяма конкуренция, но и потвърждава необходимостта от системен надзор за гарантиране на адекватно качество при изпълнение на одиторските ангажменти (Фиг. 8 и Фиг. 9).

Фиг. 8

Фиг. 9

През 2024 г. общият брой на ангажиментите за задължителен финансов одит на предприятия от обществен интерес възлиза на 755, като „голямата четворка“ е ангажирана със 70 одита, а останалите регистрирани одитори – с 685.

Наблюдава се тенденция на умерен спад на ангажиментите, изпълнявани от „голямата четворка“ – от 88 през 2021 г. до 70 през 2024 г., което е съпроводено с пропорционално увеличение на ангажиментите, поети от други регистрирани одитори. Тази динамика затвърждава процеса на разширяване на достъпа до пазара на одит на предприятия от обществен интерес за по-широк кръг участници, включително извън международните мрежи.

Това разпределение показва нарастващата роля на националните дружества и индивидуални одитори в сегмента на публичния интерес, което от своя страна изисква повишено внимание към тяхната квалификация, натовареност и ресурсен капацитет (времеви, човешки и технологични ресурси).

Продължаващият спад на дела на „голямата четворка“ при одитите на предприятия от обществен интерес не следва непременно да се разглежда като негативен индикатор, а по-скоро като сигнал за конкуренция и диверсификация (Фиг. 10 и Фиг. 11).

Фиг. 10

Фиг. 11

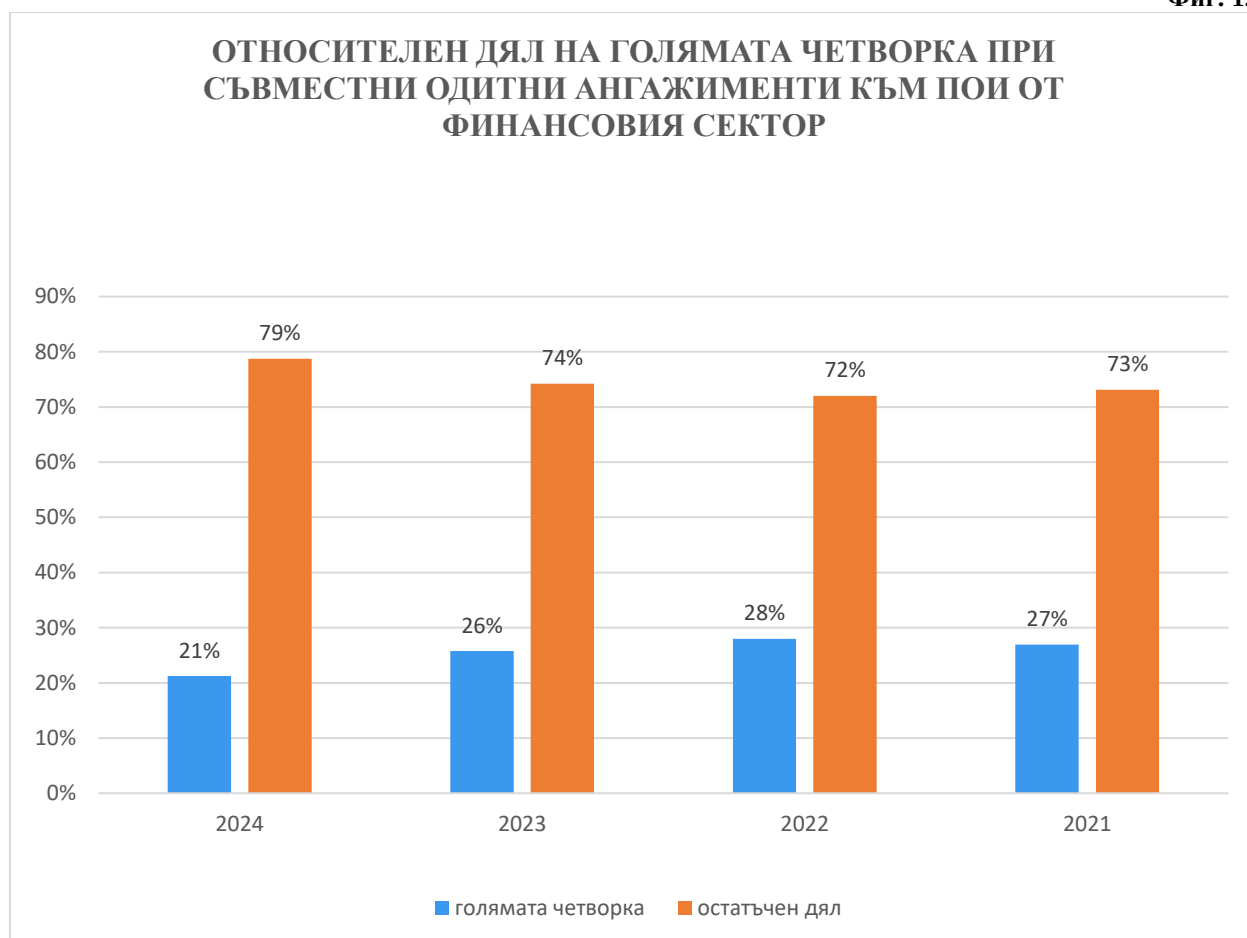

Данните за периода 2021–2024 г. потвърждават отчетливата тенденция на постепенно намаляване на относителния дял на „голямата четворка“ при съвместни одити на предприятия от обществен интерес от финансовия сектор.

През 2024 г. този дял е 21 на сто – спад от 5 процентни пункта спрямо 2023 г. и със 7 пункта по-нисък спрямо 2022 г. Това е най-ниската стойност за последните четири години. Същевременно останалите регистрирани одитори участват в 79 на сто от съвместните одитни ангажменти, което свидетелства за разширяване на тяхното присъствие в силно регулирания и критично важен финансов сектор.

Намалението на дела на големите мрежи може да е резултат както от повишена конкуренция, така и от стратегическо преразпределение на ангажиментите с оглед независимост и разпределение на риска. С оглед на това, както и на обстоятелството, че такова разпределение на пазара съществено се различава от средните показатели в рамките на ЕС поставя пред комисията допълнителни въпроси относно установяване причините за това (Фиг. 12).

Фиг. 12

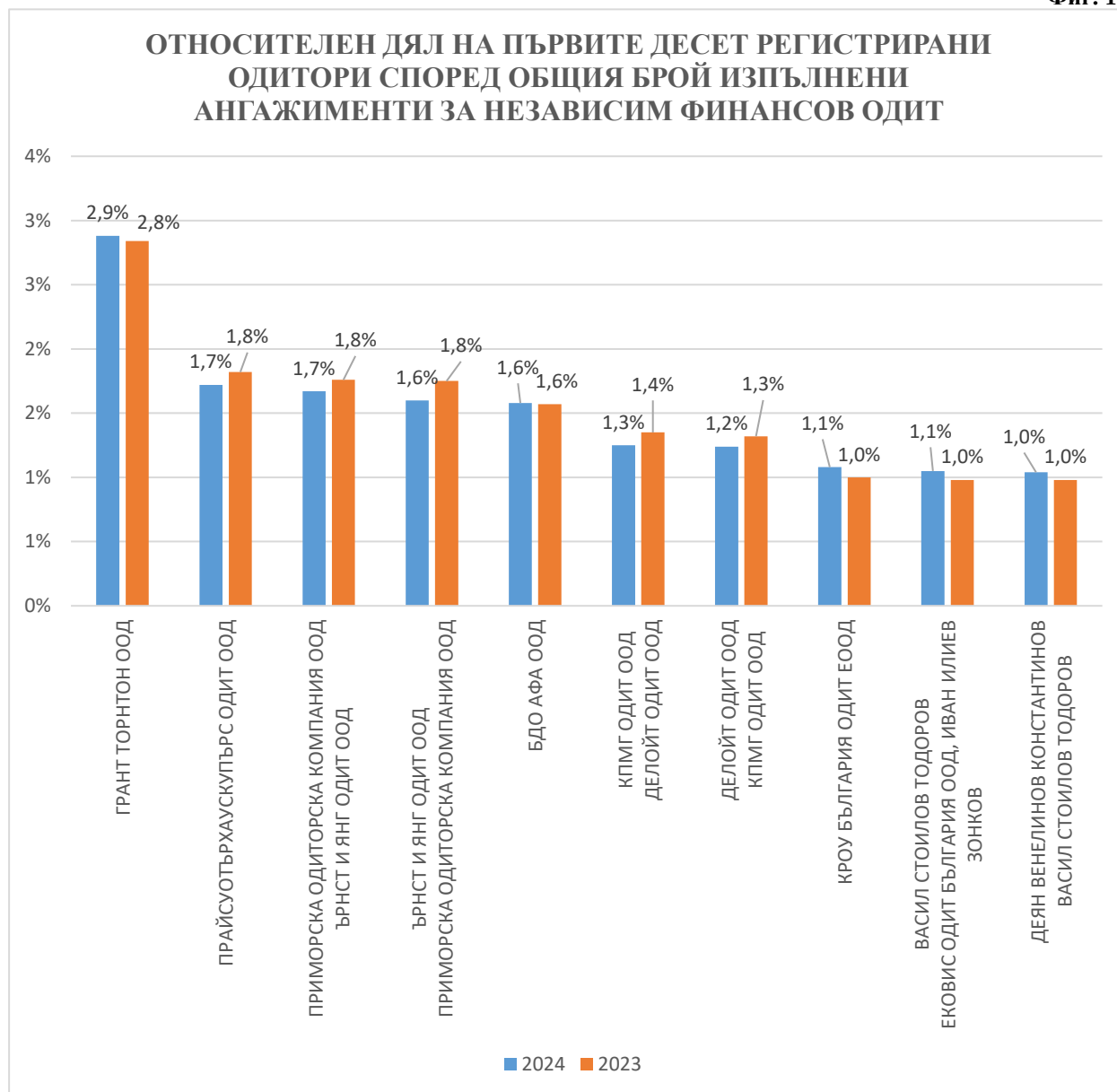

При разпределението на пазара между първите 10 регистрирани одитори според броя изпълнени ангажменти за независим финансов одит не се наблюдава съществена промяна през последните две години. На първо място остава „Грант Торнтон“ ООД с леко увеличение до 2,9 на сто през 2024 г. (спрямо 2,8 на сто през 2023 г.), следван от „ПрайсуотърхаусКупърс одит“ ООД и „Приморска одиторска компания“ ООД с приблизително равни дялове около 1,7 – 1,8 на сто.

Разликата между първите десет дружества е минимална, като техните индивидуални дялове са между 1,0 и 2,9 на сто, което потвърждава ниската степен на концентрация на пазара по брой ангажменти.

Пазарът на ангажименти за независим финансов одит в България остава силно фрагментиран, без доминиращи участници, което предполага наличие на конкурентна среда и широка база от регистрирани одитори с активна практика (Фиг. 13).

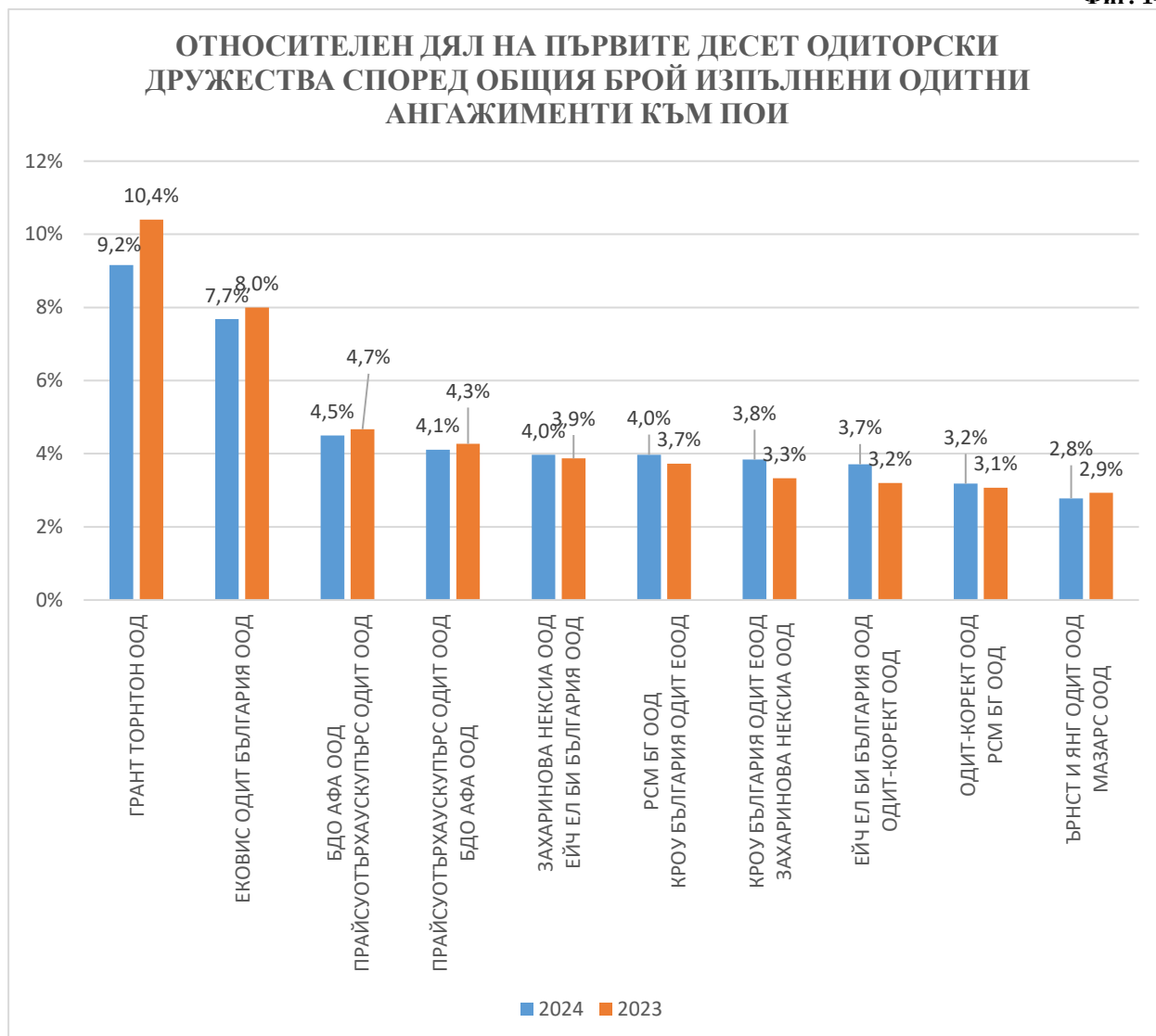
Фиг. 13

Графиката за 2024 г. относно дяловете на първите десет одиторски дружества според броя на изпълнените одитни ангажименти към предприятия от обществен интерес, като с най-голям дял продължава да бъде „Грант Торнтон“ ООД (9,2 на сто), като бележи спад спрямо предходната година (10,4 на сто), следван от „Ековис Одит България“ ООД с леко намаление от 8 на сто на 7,7 на сто.

Делът на дружествата от „голямата четворка“ остава ограничен до около 6 – 7 на сто от изпълнените ангажименти, което е далеч под техния дял при приходите от одиторски услуги (над 36 на сто).

Данните потвърждават наблюдаваната и през предходни години пазарна структура – одитът на предприятия от обществен интерес е разпределен между множество дружества, при слаба концентрация на дейността (Фиг. 14).

Перспектива:

Комисията да наблюдава и анализира внимателно как се изпълняват ангажиментите за независим финансов одит към предприятия от обществен интерес от страна на одиторите извън големите международни мрежи, с акцент върху спазване на етичните изисквания и на професионалните стандарти.

Необходима е допълнителна регулаторна ангажираност в наблюдението на качеството на дейността на по-малките дружества, чийто брой ангажименти е значителен, вкл. към големи и структуроопределящи предприятия, различни от предприятията от обществен интерес, с оглед рисковете, свързани с по-ограничен капацитет и независимостта.

Допълнително, предвид нарастващото значение на отчетността по устойчивост, този тип ангажименти ще изисква допълнителни ресурси и обучение за одиторите на предприятията от обществен интерес, независимо от тяхната принадлежност към мрежи.

Да се анализират в детайли причините за спада на участието на „голямата четворка“ при съвместните одити, като се акцентира върху рисковете за качеството на одита или несъответствия в професионалния капацитет на участващите дружества.

2.3. Одити във финансовия сектор

Финансовите отчети на банки, застрахователи, пенсионноосигурителни дружества и управляваните от тях фондове са предмет на съвместен одит от двама регистрирани одитори, поради което в представените в този раздел данни всеки одитен ангажимент се отчита отделно и за двамата одитори.

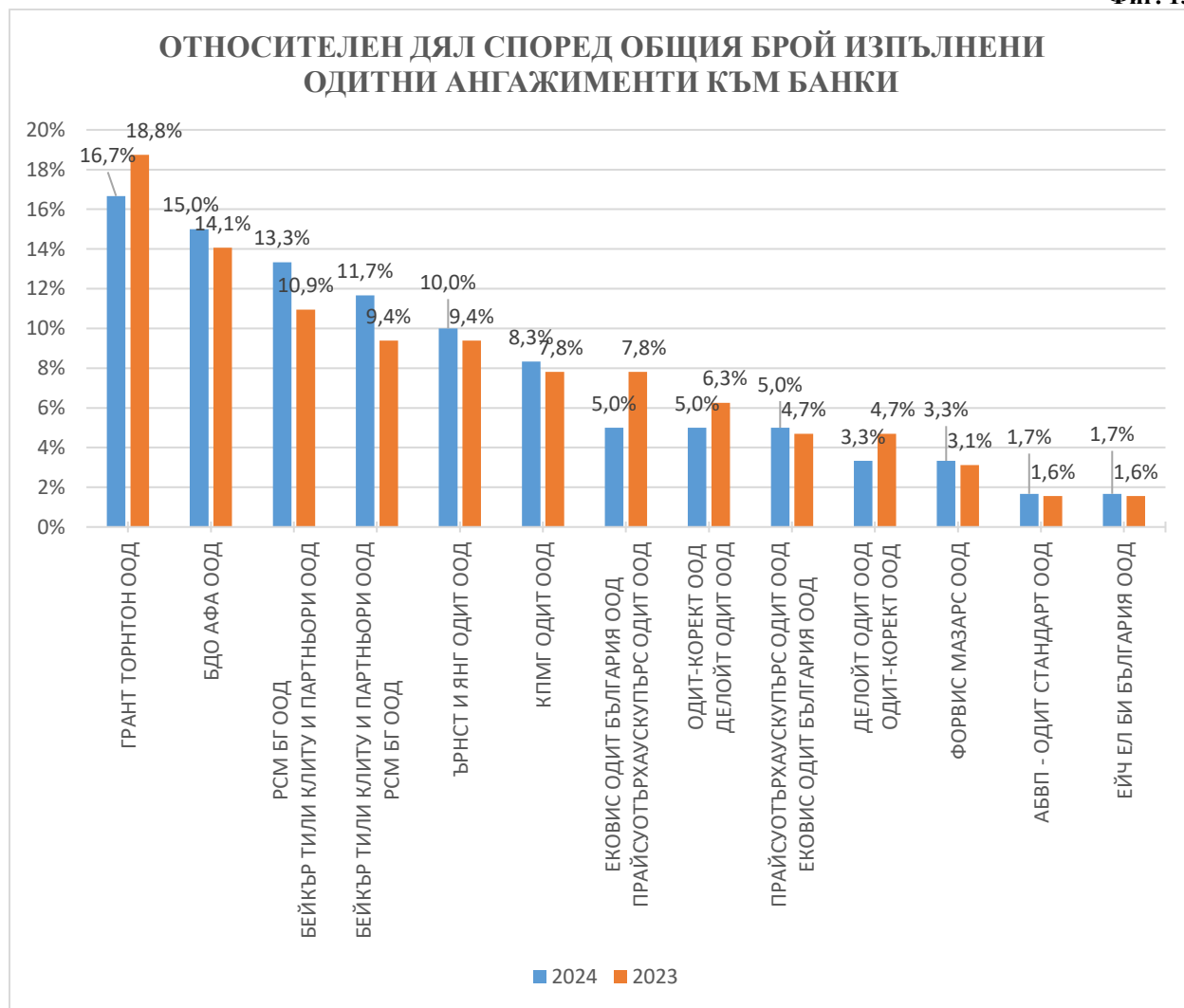
Анализът на данните за 2024 г. и 2023 г. потвърждава констатациите от последните години, че пазарът на одиторски услуги към банки остава концентриран около ограничен брой дружества. Структурата на пазара при одитите на банки демонстрира устойчива концентрация, при която водещите пет дружества държат значителна част от пазара, но няма абсолютна доминация на „голямата четворка“.

Пет дружества притежават дялове над 10 на сто, като водещо продължава да бъде „Грант Торнтон“ ООД с дял от 16,7 на сто (при 18,8 на сто през 2023 г.), следвано от „БДО АФА“ ООД с 15,0 на сто.

Значителни дялове притежават и дружествата от международни мрежи, като „РСМ БГ“ ООД и „Бейкър Тили Клиту и партньори“ ЕООД – всеки с между 10 и 13 на сто за 2024 г.

Интересен факт е, че в групата с най-голям дял попадат четири дружества, които не са част от „голямата четворка“, което свидетелства за реална конкурентоспособност извън големите мрежи (Фиг. 15).

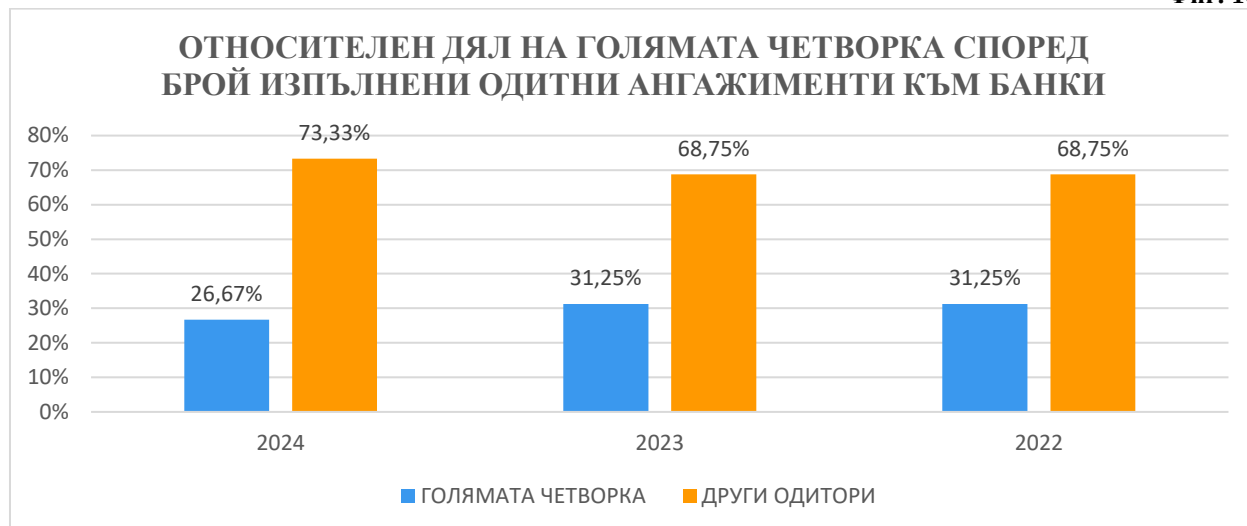
Фиг. 15

Динамиката в пазарния дял на „голямата четворка“ по отношение на изпълнените одитни ангажименти към банки за периода 2022 – 2024 г. се характеризира със спад в относителния дял на „четворката“ от 31,25 на сто през предходните три години на 26,67 на сто през 2024 г., което маркира известно отстъпление от тази пазарна ниша.

Тази тенденция изисква внимателно наблюдение от страна на КППРО, тъй като намаленият дял на „голямата четворка“ не следва да компрометира качеството на извършваните ангажименти в чувствителния банков сектор (Фиг. 16).

Фиг. 16

Като цяло концентрацията по показател приходи от одиторски услуги в банковия сектор не се променя значително спрямо предходната година – водещи са дружествата от „голямата четворка“ със сходен общ относителен дял.

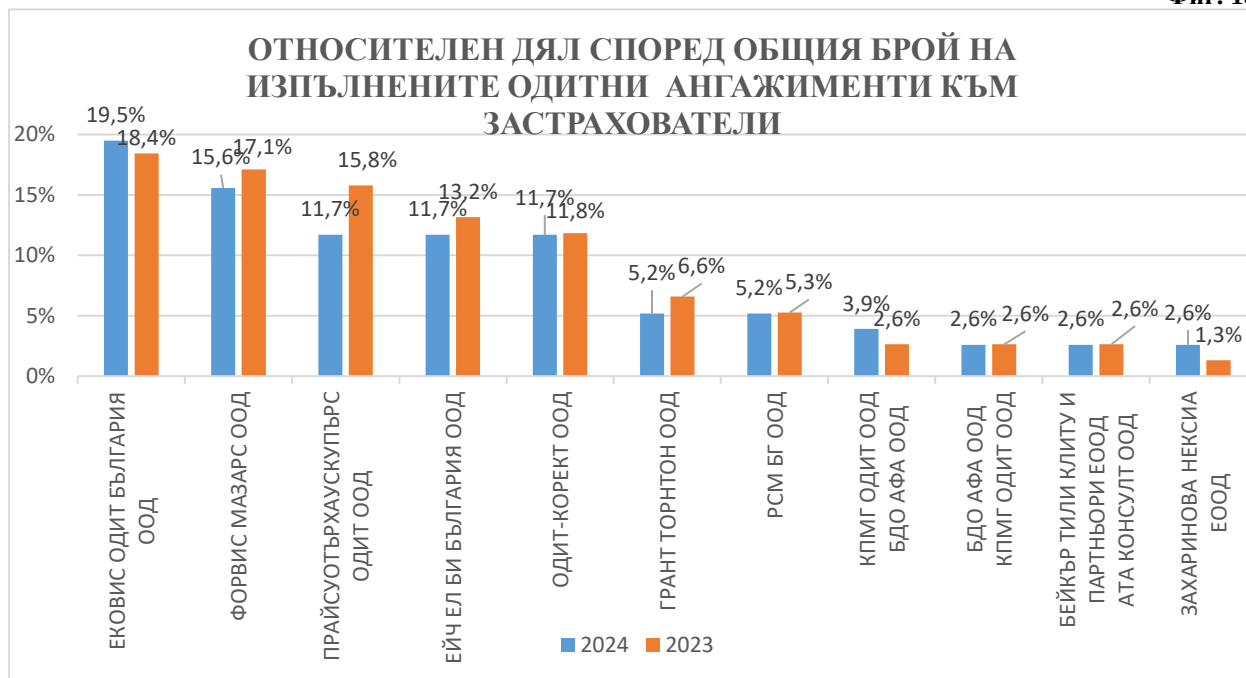
Налице е обаче значително намаляване на дела на едно от дружествата от „голямата четворка“, съответно увеличение дяловете на две от другите дружества, като тази група има сравнително сходен относителен дял в приходите от одиторски услуги в банковия сектор – около 60 на сто, значително под средноевропейското равнище на секторна концентрация (Фиг. 17).

Фиг. 17

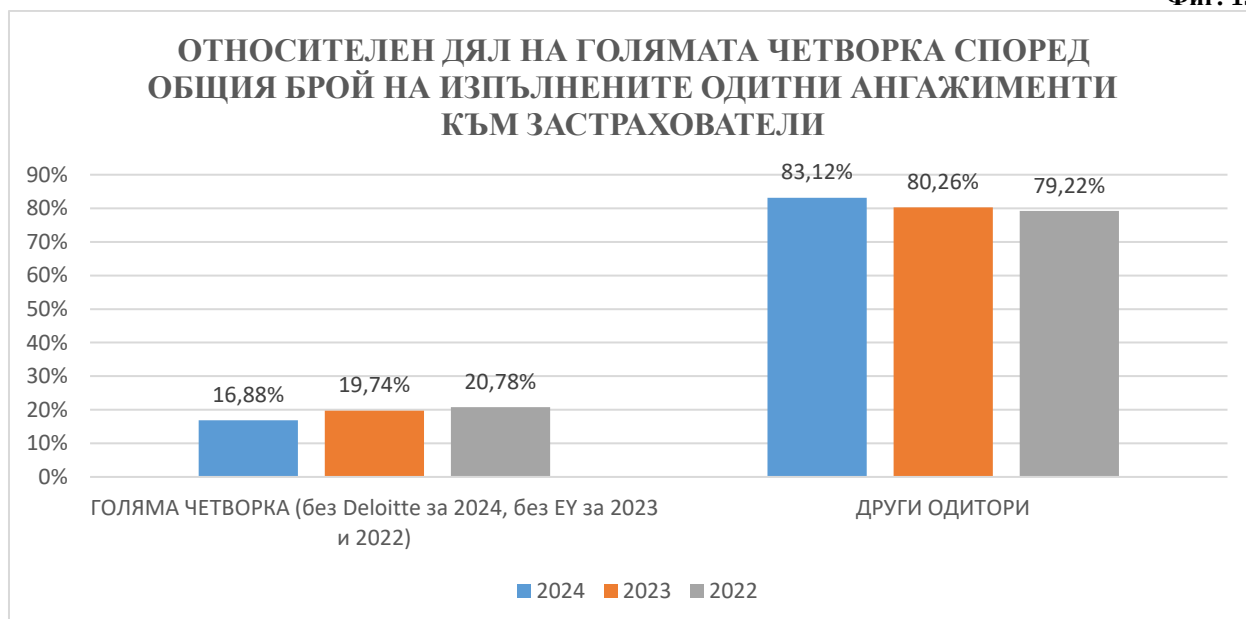
През 2024 г. се наблюдава по-нататъшно задълбочаване на пазарната концентрация при одитирането на застрахователни дружества. „Ековис Одит България“ ООД и „Форвис Мазарс“ ООД са с най-високи относителни дялове съответно от 19,5 на сто и 15,6 на сто, като и двете дружества повишават пазарните си позиции спрямо 2023 г. Намаление се отчита при „ПрайсуотърхаусКупърс одит“ ООД и „Ейч Ел България“ ООД, което е знак за известна реорганизация на предпочитанията на застрахователите спрямо предходната година (Фиг. 18).

Фиг. 18

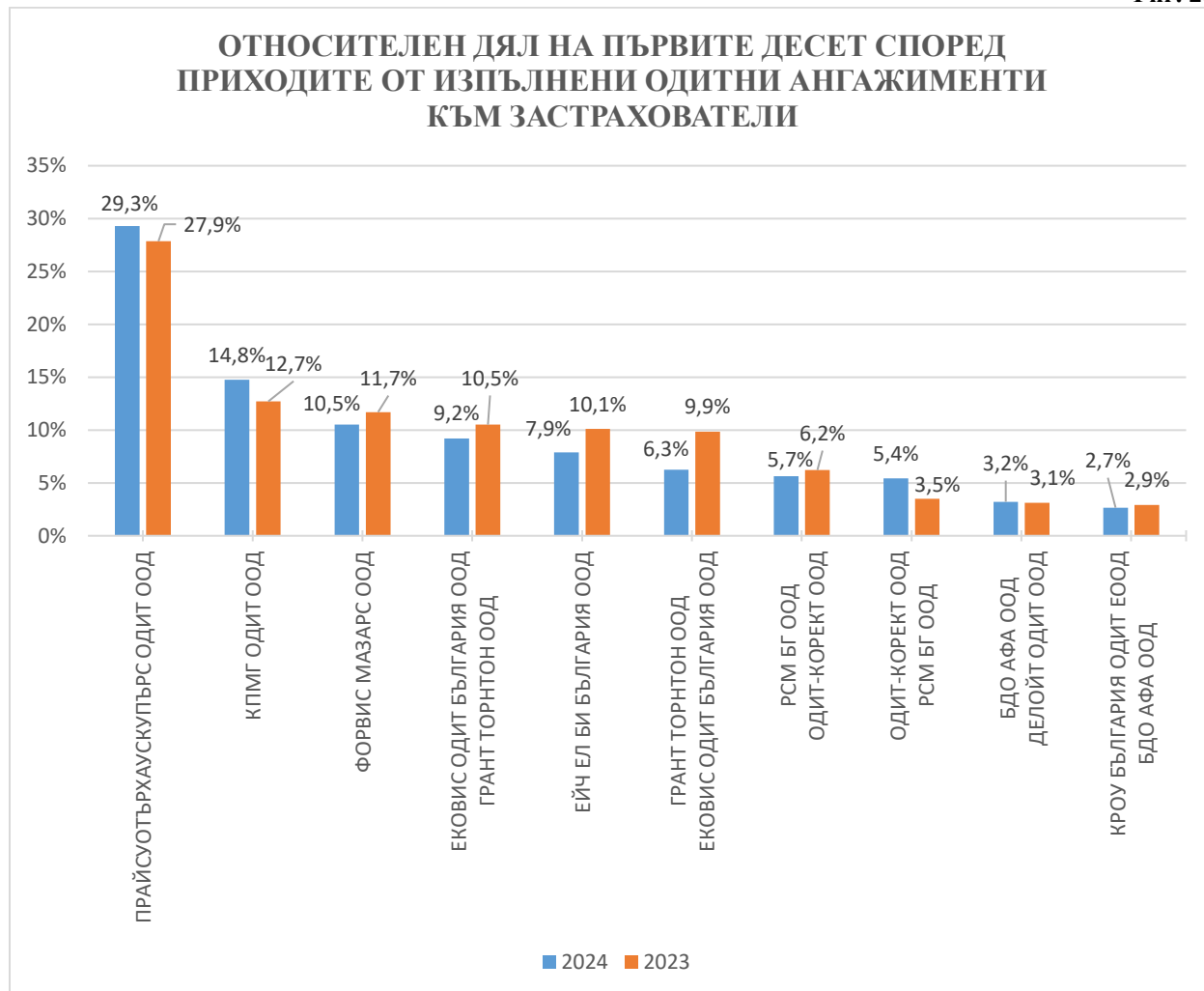
При анализа на участието на „голямата четворка“ по брой изпълнени ангажименти, се наблюдава значително по-нисък дял в сравнение с други сектори – 16,88 на сто през 2024 г., спрямо 19,74 на сто през 2023 г. и 20,78 на сто през 2022 г. Това подчертава стабилното преобладаване на одиторски дружества извън четворката в застрахователния сектор, където относителният дял на други регистрирани одитори остава над 79 на сто за целия период (Фиг. 19).

Фиг. 19

Същевременно структура на приходите показва отчетливо доминиране на „ПрайсуотърхаусКупърс одит“ ООД – с дял от 29,3 на сто през 2024 г., значително пред всички останали. Следващи по приходен дял са „КПМГ Одит“ ООД и „Форвис Мазарс“ ООД, което показва, че участието на четворката, макар и ограничено като брой ангажименти, се характеризира с ангажименти с по-висока стойност (Фиг. 20).

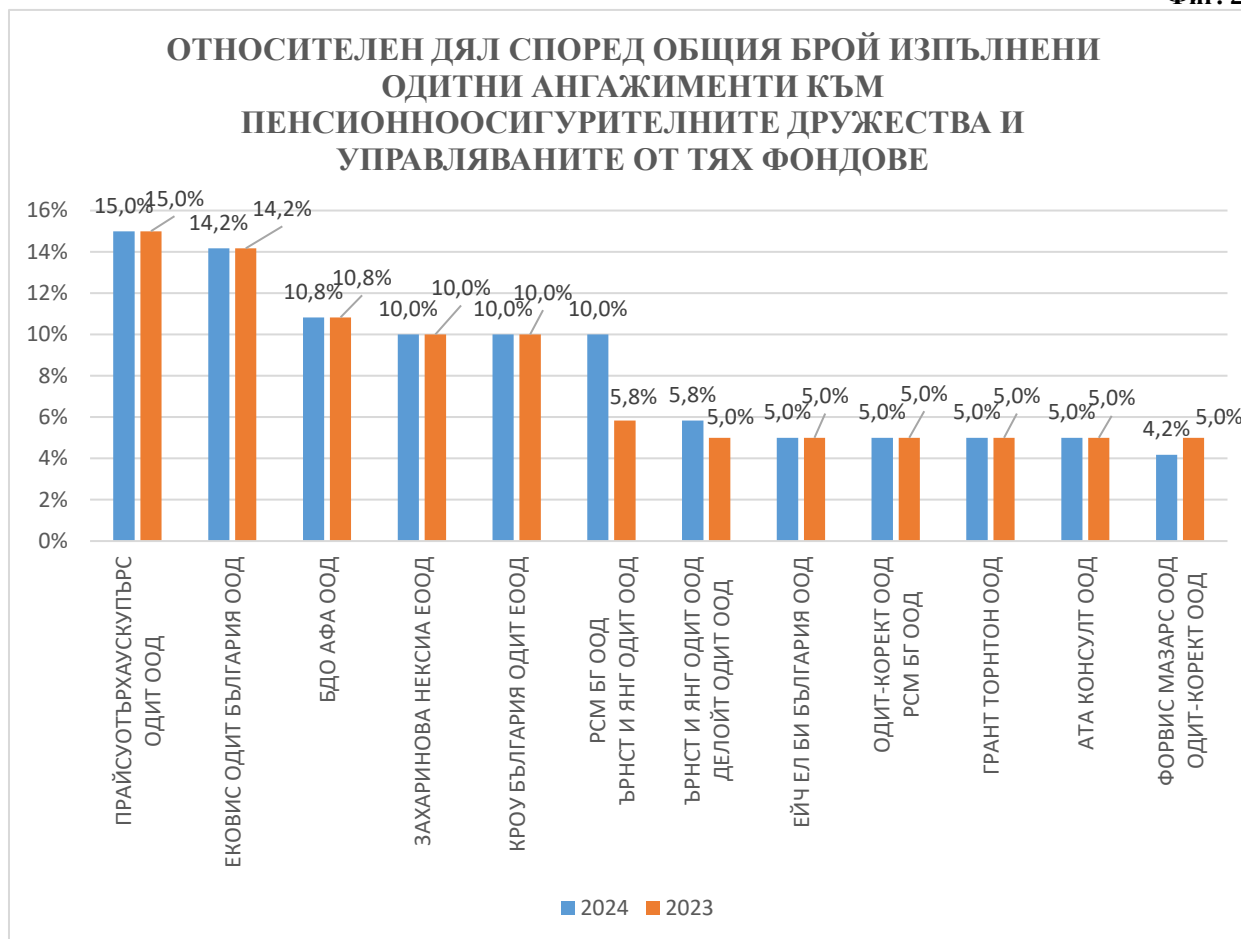
Фиг. 20

В заключение може да се отбележи, че пазарът на одиторски услуги към застрахователи продължава да бъде диверсифициран, с водеща роля на няколко специализирани в този сектор дружества извън „голямата четворка“. Одиторските приходи остават силно концентрирани в малък брой участници, а ролята на „голямата четворка“ в сектора изглежда по-ограничена, макар и икономически значима.

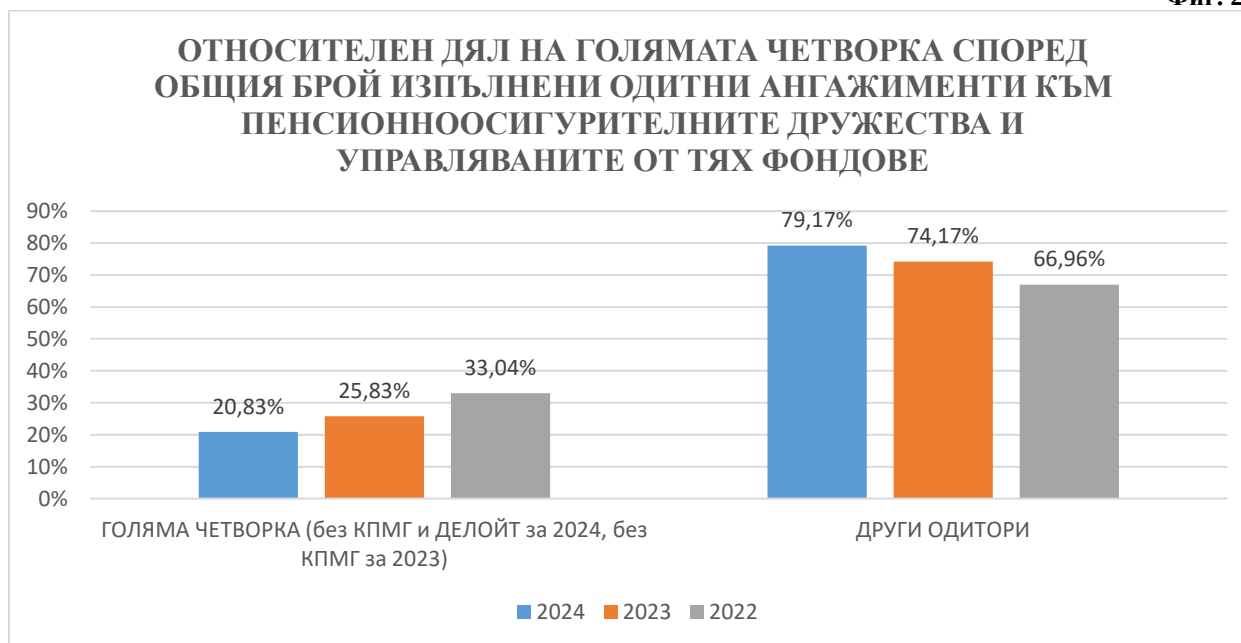
През 2024 г. се запазва високата степен на фрагментация на пазара на задължителните одитни ангажименти към пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове. Първите три дружества по брой изпълнени ангажименти – „ПрайсуотърхаусКупърс Одит“ ООД, „Ековис Одит България“ ООД и „БДО България“ ООД – поддържат дялове над 10 на сто, като най-висок дял има „ПрайсуотърхаусКупърс Одит“ (15,0 на сто), идентичен с този от предходната година (Фиг. 21).

Фиг. 21

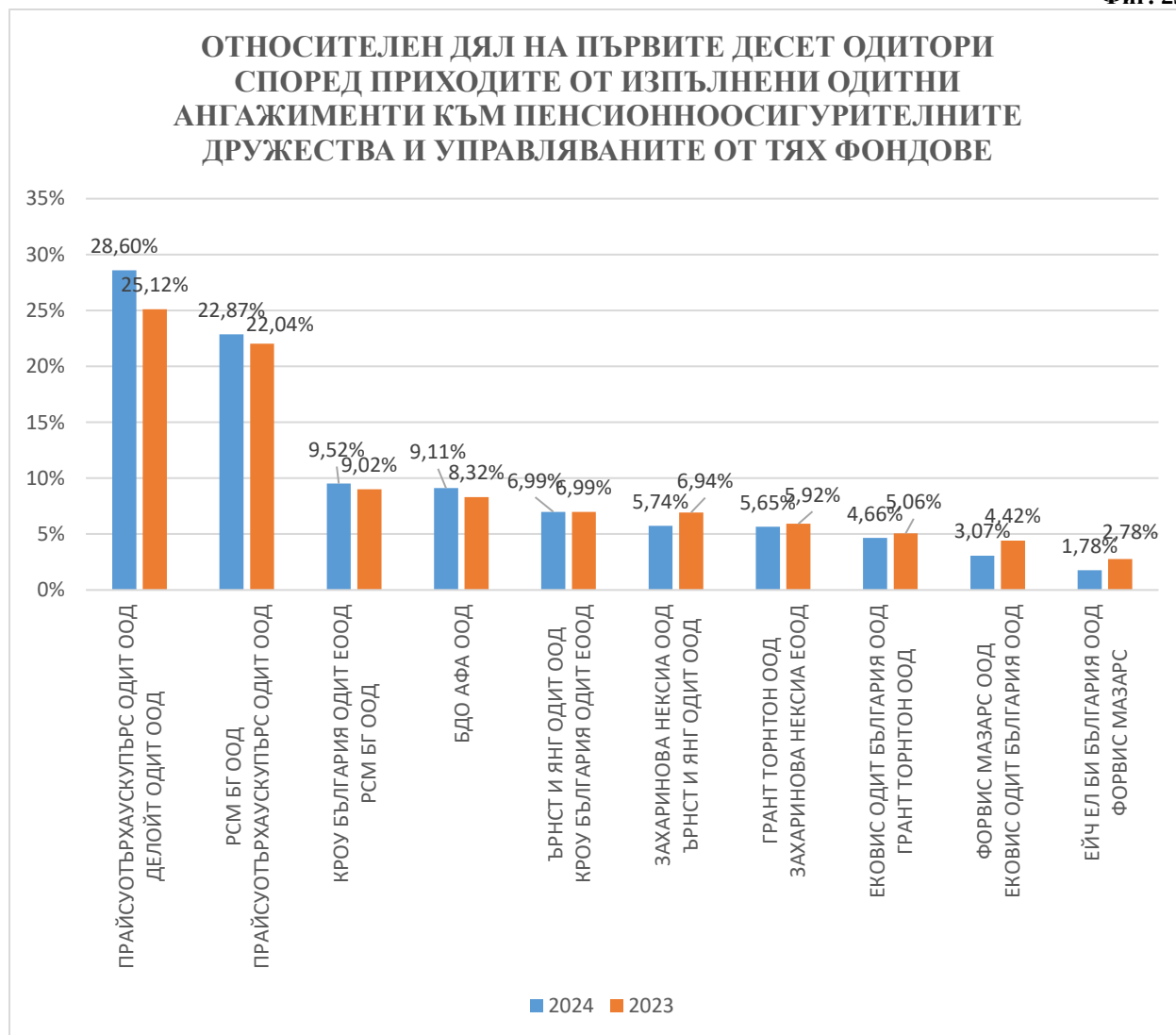
Регистрира се спад в дела на „голямата четворка“, който през 2024 г. възлиза на 20,83 на сто (при 25,83 на сто през 2023 г. и 33,04 на сто през 2022 г.). Това е отражение както на отсъствието на „КПМГ одит“ ООД и „Делойт Одит“ ООД през 2024 г., така и на нарастващото участие на други регистрирани одитори (Фиг. 22).

Фиг. 22

Разпределението на приходите от одитни услуги следва сходна структура – лидер е „ПрайсуотърхаусКупърс Одит“ ООД с 28,60 на сто от приходите, следвано от „Делойт Одит“ ООД (22,87 на сто) и „РСМ България“ ООД (9,52 на сто). Приходната концентрация е по-висока от тази по брой ангажименти, което е сигнал за ценови разлики и наличие на допълнителни услуги (Фиг. 23).

Фиг. 23

Пазарът на одиторски услуги към пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове продължава да се характеризира с висока степен на фрагментация и участие на широк кръг регистрирани одитори.

Относителният дял на „голямата четворка“ е в трайна тенденция на спад, като през 2024 г. той е най-ниският за последните три години.

Независимо от по-ниското си участие по брой ангажименти, „голямата четворка“ продължава да заема значим дял в приходната структура.

Перспектива:

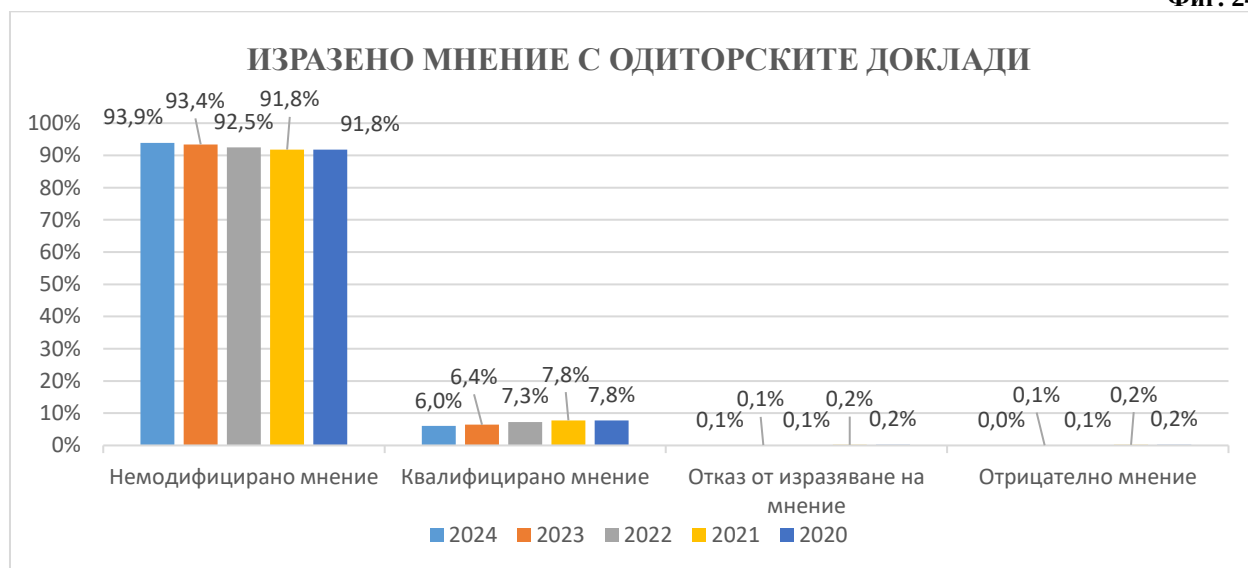
Проследяване на ефекта от напускането на сектора на пенсионноосигурителните дружества от „КПМГ одит“ ООД и „Делойт одит“ ООД и анализиране на причините за това, както и наблюдение на процесите по структуриране и развитие на пазара във финансовия сектор.

Насърчаване на професионалното развитие и допълнителната квалификация на регистрираните одитори, извън „голямата четворка“, които изпълняват ангажменти във финансовия сектор.

2.4. Одиторски мнения

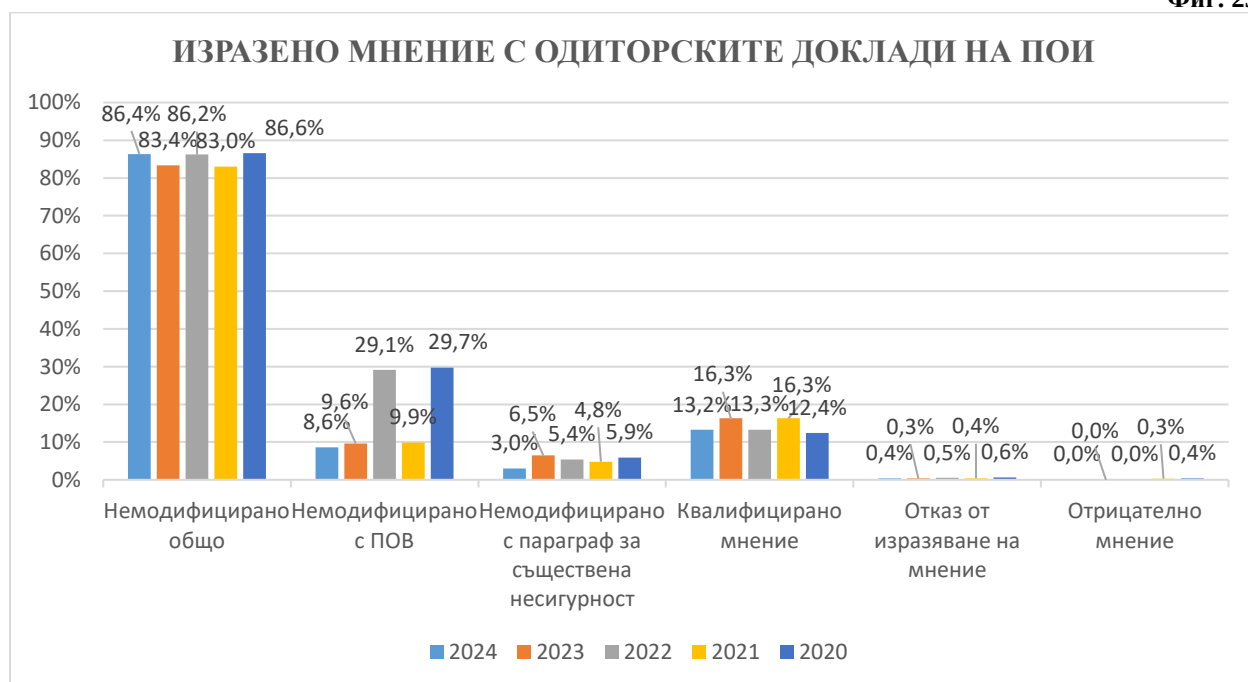
По отношение вида на изразените одиторски мнения се наблюдават устойчиво високи нива на немодифицирано мнение за последните 5 години, като през 2024 г. достига 93,9 на сто. Съотношението между типовете модифицирани мнения остава почти непроменено – квалифицираните мнения са около 6 на сто, докато отказите и отрицателните мнения са маргинални (под 0,2 на сто). Това демонстрира стабилно качество на одитираните финансови отчети и спазване на приложимата рамка за финансово отчитане (Фиг. 24).

Фиг. 24

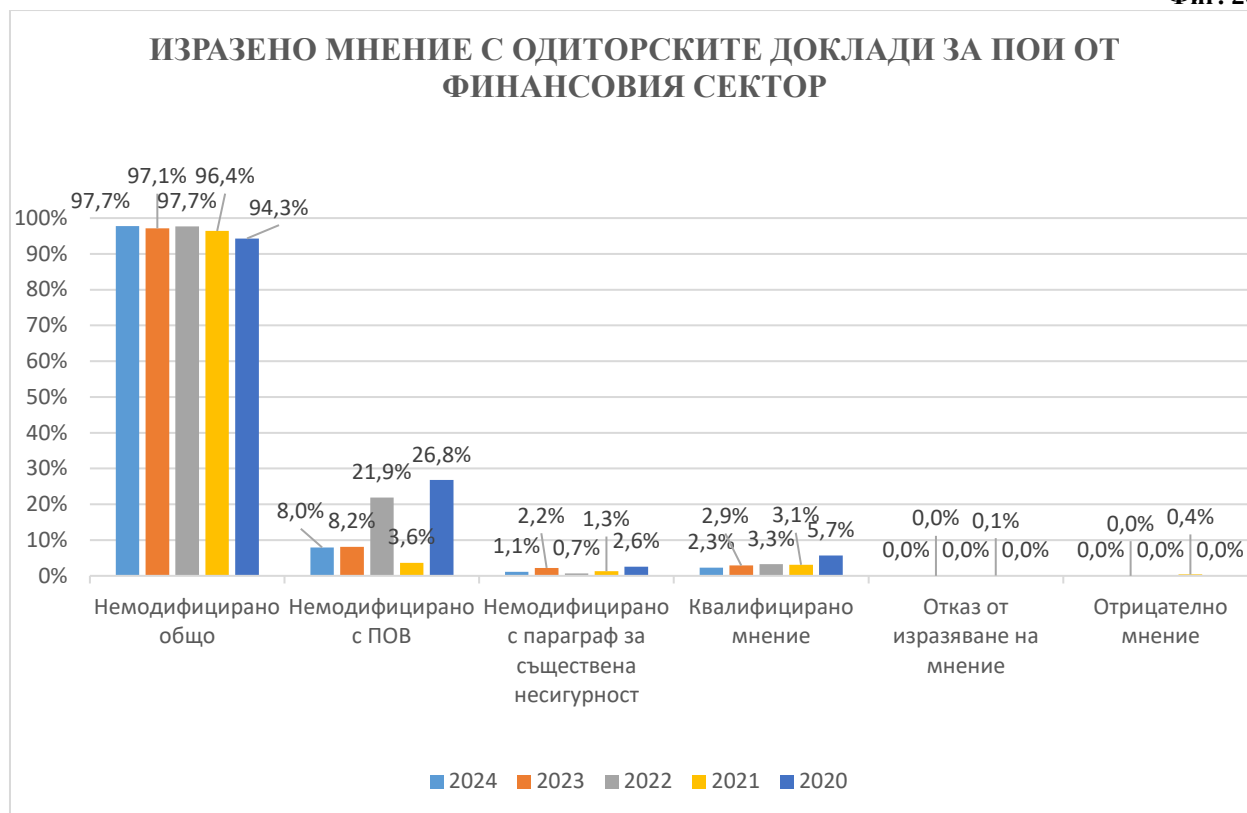
По отношение на промяна в структурата на изразените одиторски мнения върху финансовите отчети на предприятията от обществен интерес не се наблюдава съществена промяна спрямо предходната година (Фиг. 25).

Фиг. 25

Подобна стабилност в структурата на одиторските мнения се наблюдава и при одита на отчетите на предприятията от обществен интерес от финансовия сектор (Фиг. 26).

Фиг. 26

Перспектива:

Да продължат усилията през следващите години информационните системи на КПНРО и на ИДЕС да бъдат надградени с възможности за събиране, обработка и анализ на данните за установените от одиторите неправилни отчитания и реакциите на ръководствата на предприятията, както и за дадените с допълнителните доклади до одитните комитети препоръки за подобряване на системите за финансово и нефинансово отчитане, управление на риска и вътрешния контрол и съответно за предприетите от одитните комитети и ръководството на предприятията мерки. За целта е необходимо адекватно ангажиране на ръководството на професионалната организация.

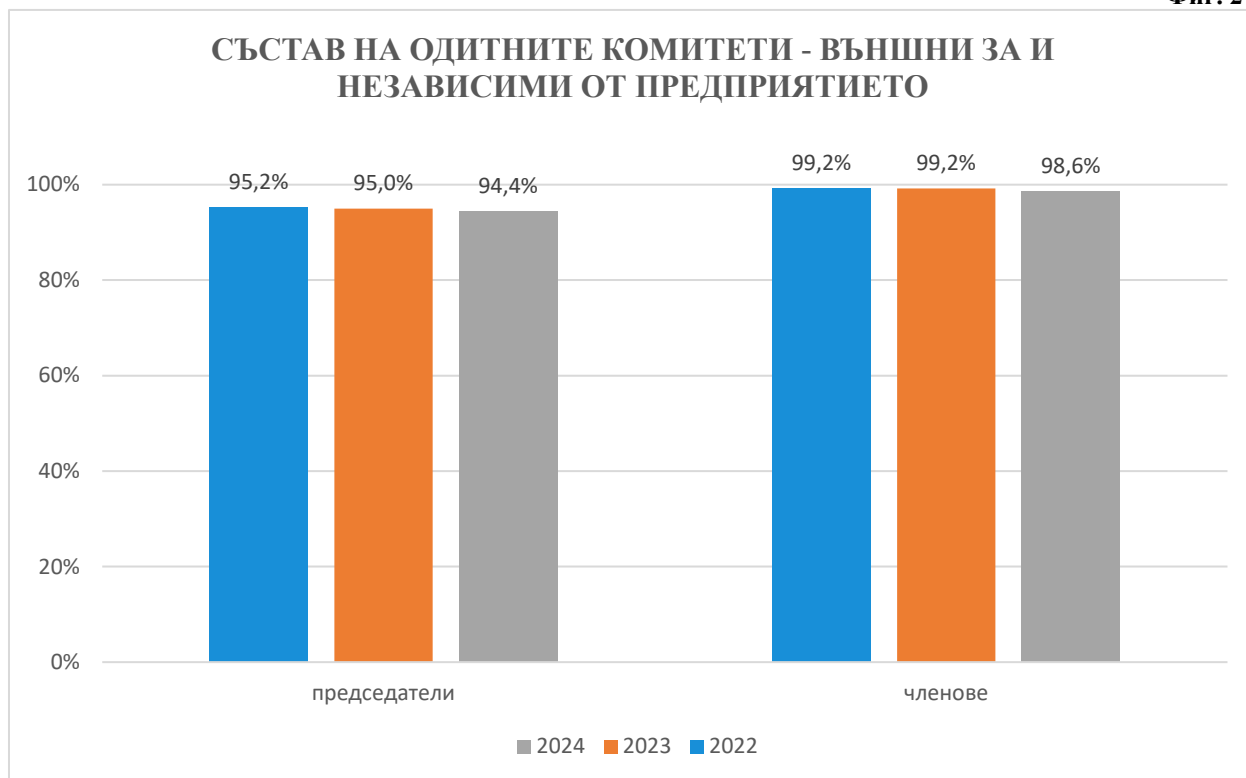
2.5. Одитни комитети

Отчитането на дейността на одитните комитети се осъществява по електронен път чрез електронната система на КПНРО за събиране и анализ на данни. Към 31.05.2025 г. одитните комитети са представили в комисията 376 годишни доклади за дейността си, изготвени в съответствие с изискванията на Наредбата за формата и съдържанието на годишните доклади за дейността на одитните комитети на предприятията от обществен интерес.

В повечето случаи одитните комитети са съставени от трима членове, включително председател. С някои изключения техният състав отговаря на изискванията, установени в действащото законодателство, като:

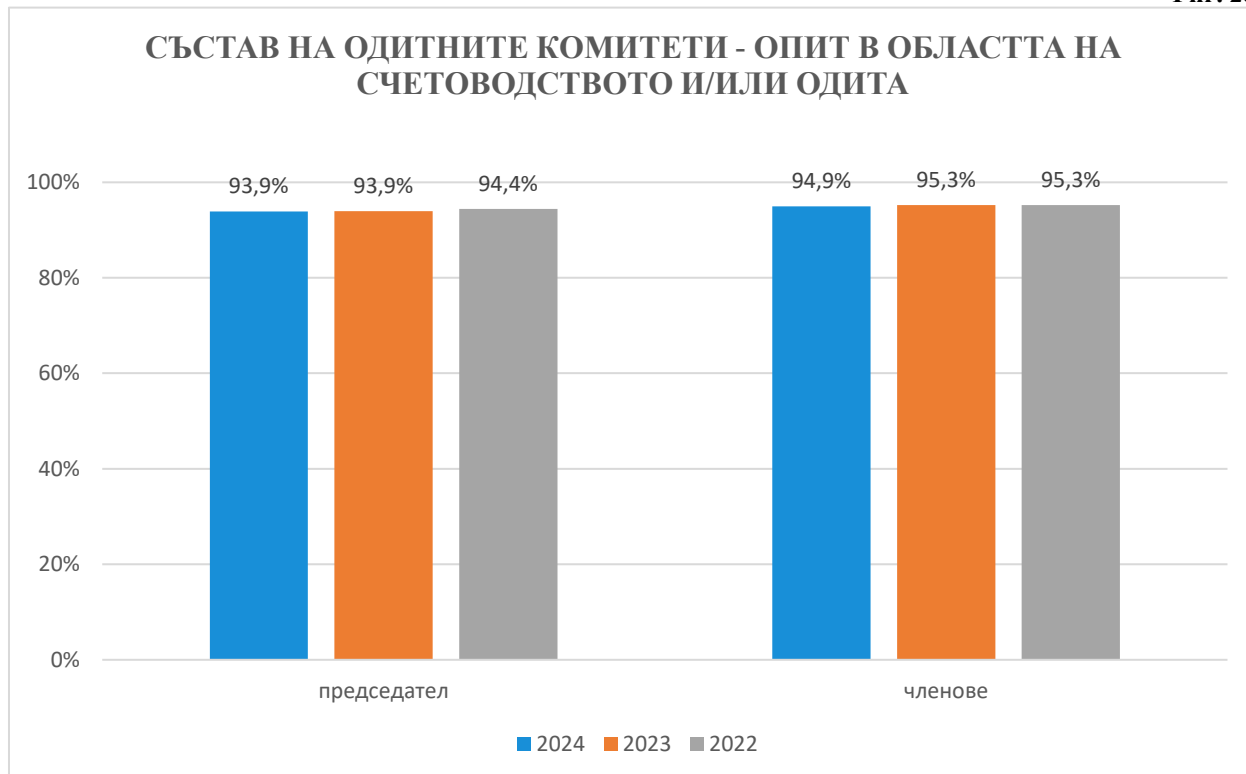
а) през 2024 г. при по-малко от 5 на сто от одитните комитети по отношение независимостта на председателя се констатира несъответствие с изискването той да бъде външен и независим от предприятието през (Фиг. 27);

Фиг. 27

б) по отношение професионалния опит на председателите и членовете на одитните комитети в областта на счетоводството и одита статистическите данни сочат устойчива тенденция на нарастване на експертния капацитет. През отчетната година близо 94 на сто от председателите и при 95 на сто от одитните комитети поне един от членовете разполага с необходимата квалификация и опит за ефективно изпълнение на законовите функции (Фиг. 28).

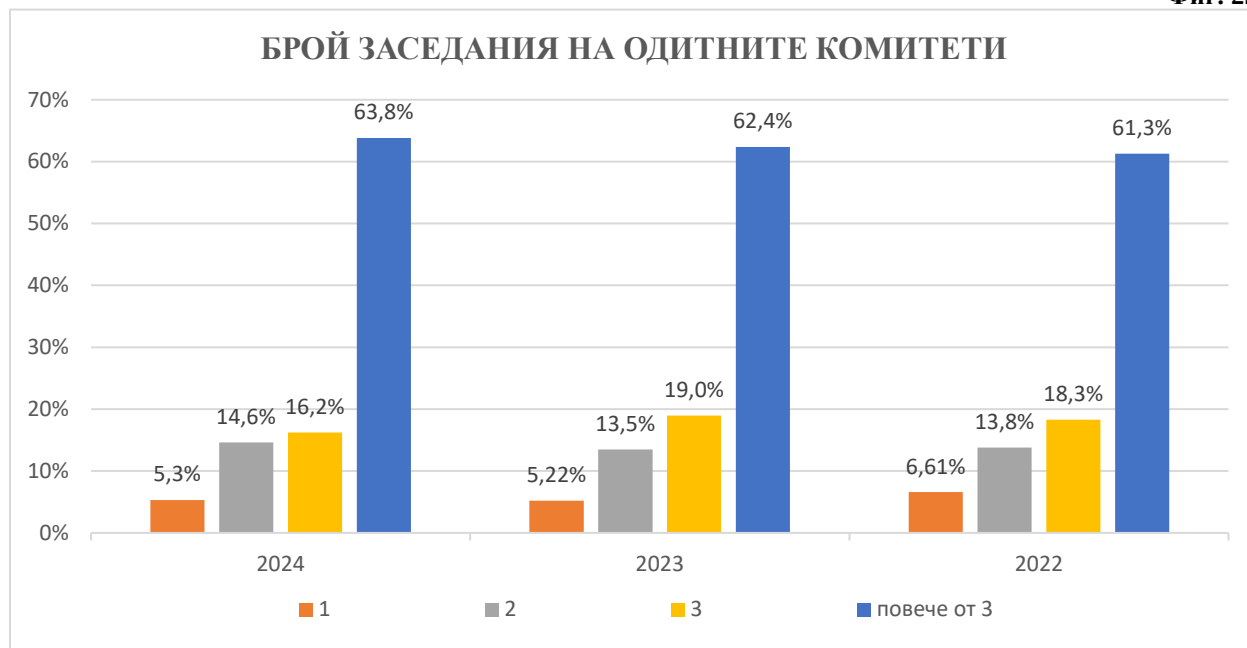
Фиг. 28

Одитните комитети демонстрират нарастваща активност в изпълнението на своите функции:

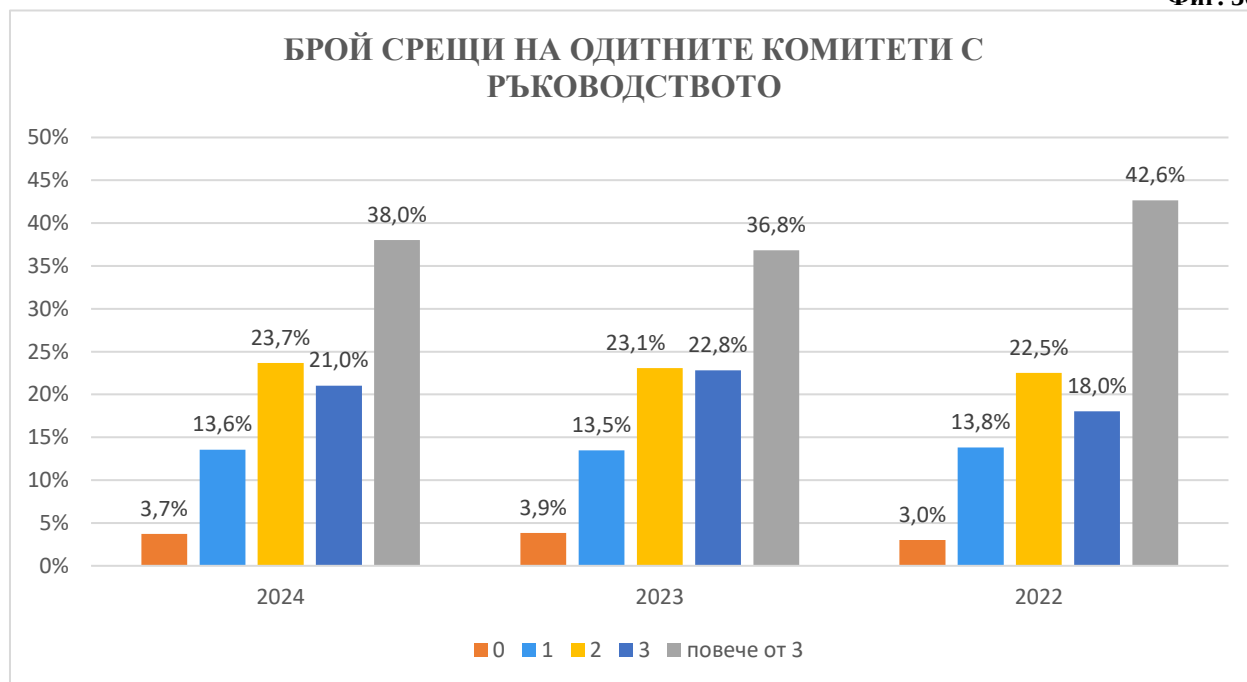
а) не е налице съществена промяна в активността на одитните комитети – през отчетната година над 80 на сто от тях са провели три и повече заседания, което може да се отчете като добра практика в дейността на одитните комитети (Фиг. 29);

Фиг. 29

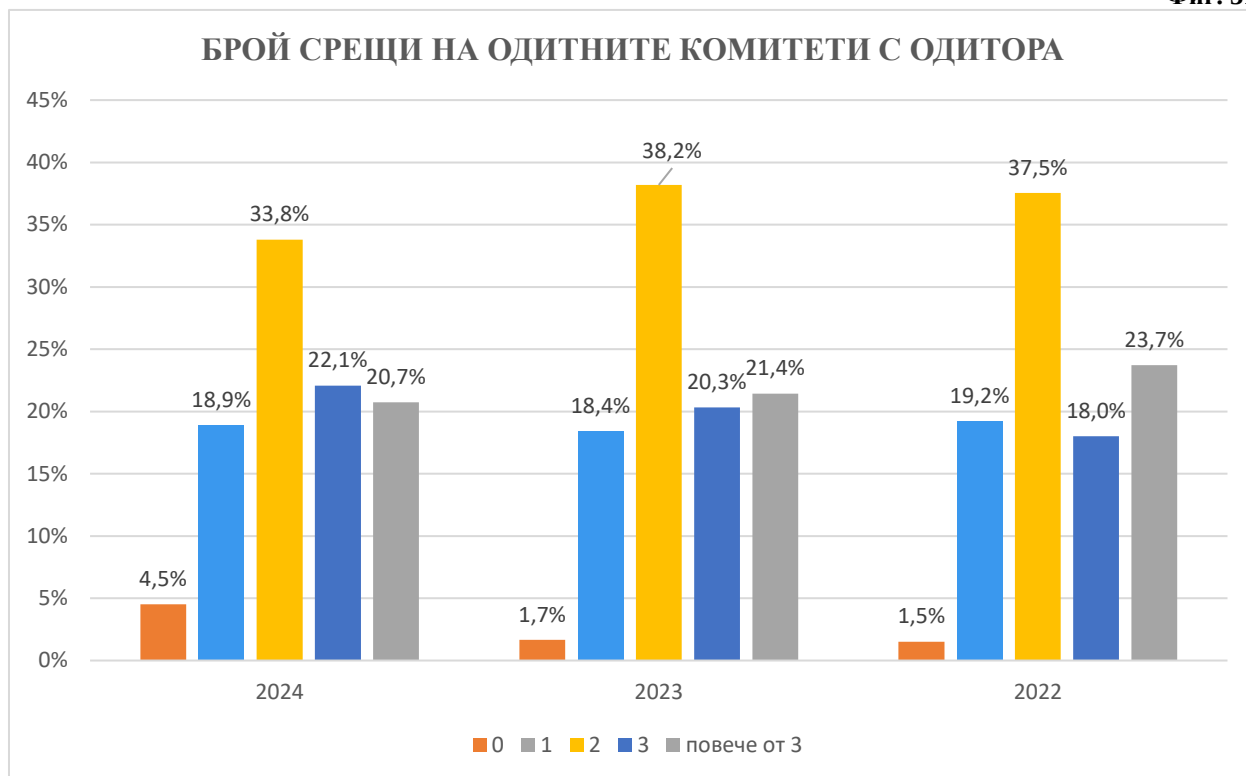
б) около 60 на сто от одитните комитети са провели три и повече срещи с ръководството, като този дял остава сравнително стабилен през последните три години (Фиг. 30);

Фиг. 30

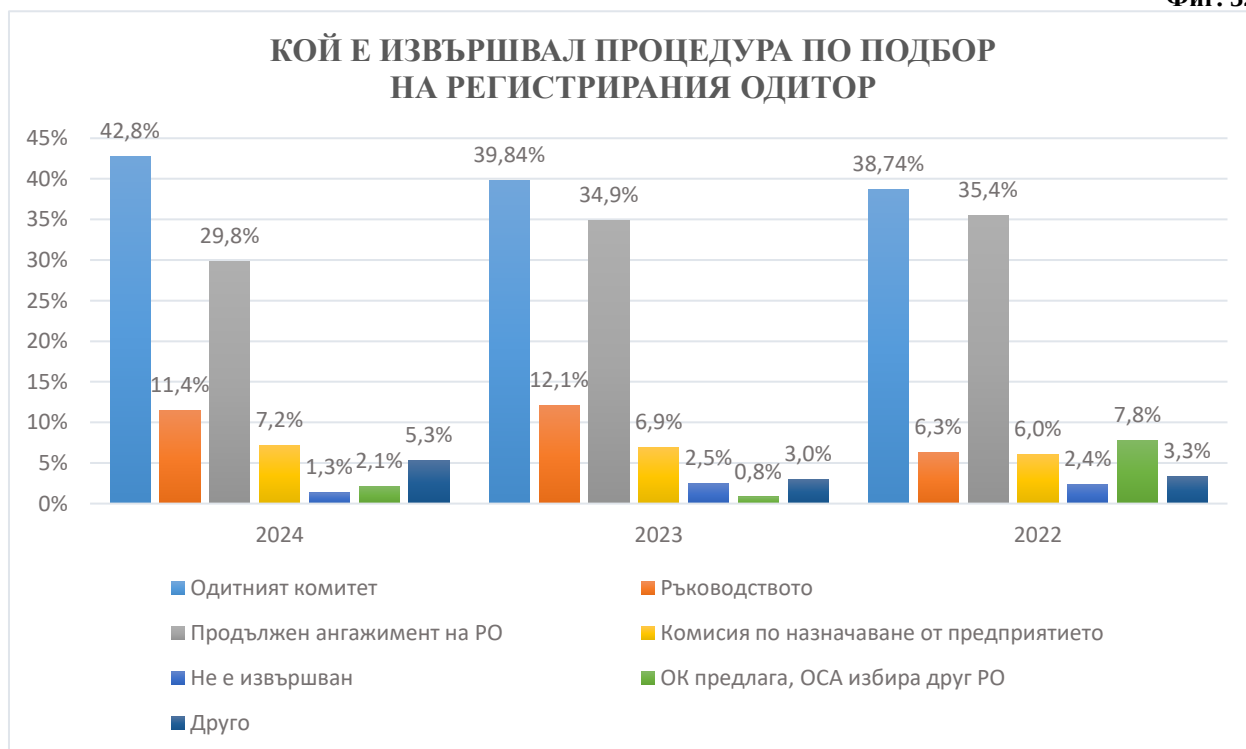
в) над 42 на сто от одитните комитети са осъществили три и повече срещи с регистрираните одитори през годината, което остава като установен модел на комуникация (Фиг. 31).

Фиг. 31

През 2024 г. се наблюдава повишаване на дела на одитни комитети, които са избрали своите одитори, след процедура по подбор за назначаване на външни одитори, като техният дял е над 42 на сто. Наблюдава се тенденция за увеличаване на предприятията от обществен интерес, които провеждат процедурата за подбор чрез назначена за целта комисия. Констатира се лек спад в случаите на избор на одитор след провеждане на процедурата от ръководството, което е положителна тенденция (Фиг. 32).

Фиг. 32

През отчетната 2024 г. има леко увеличение на одиторите, назначени с едногодишни мандати – над 93 на сто от които близо 30 на сто са се възползвали от възможността за удължаване на мандата на регистрирания одитор (Фиг. 33).

Фиг. 33

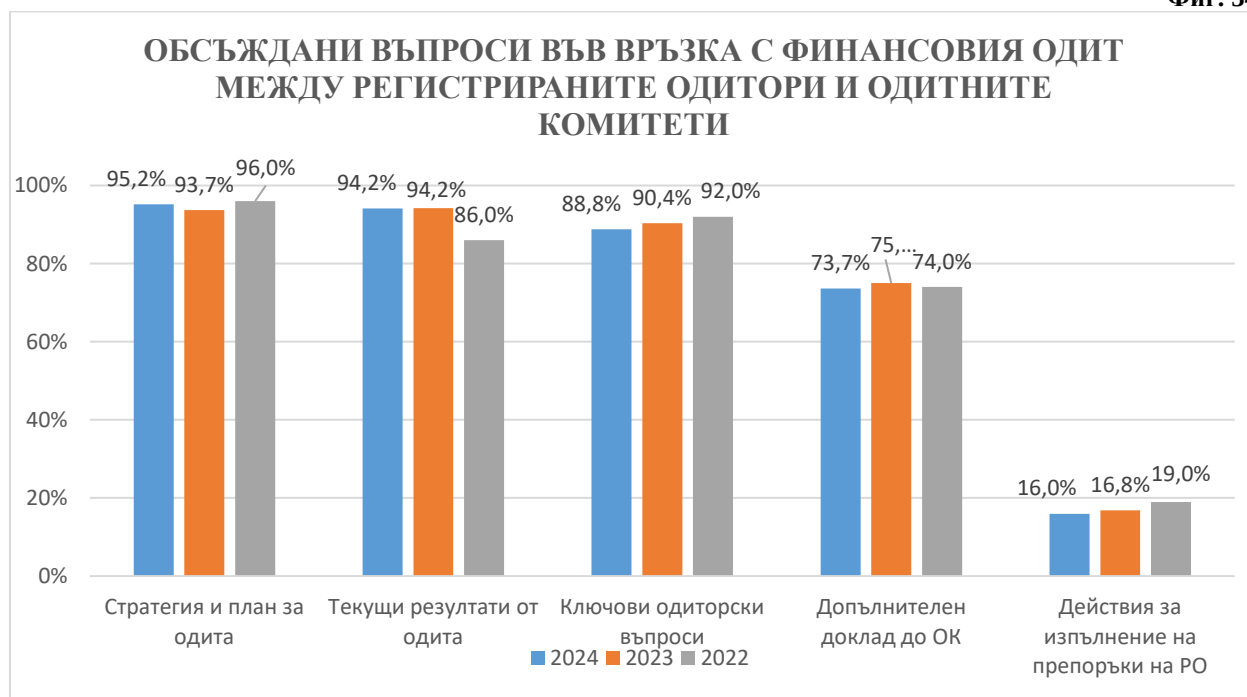

По отношение провеждане на външния одит не се установяват съществени изменения в интензивността или характера на дейността на одитните комитети. Основните аспекти, предмет на обсъждане от страна на одитните комитети, включват:

- стратегията и плана на одита в 95 на сто от случаите;
- проследяване текущите резултати от одита в 94 на сто от случаите;
- ключовите одиторски въпроси в близо 88 на сто от случаите;
- констатациите в допълнителен доклад до одитния комитет в над 73 на сто от случаите.

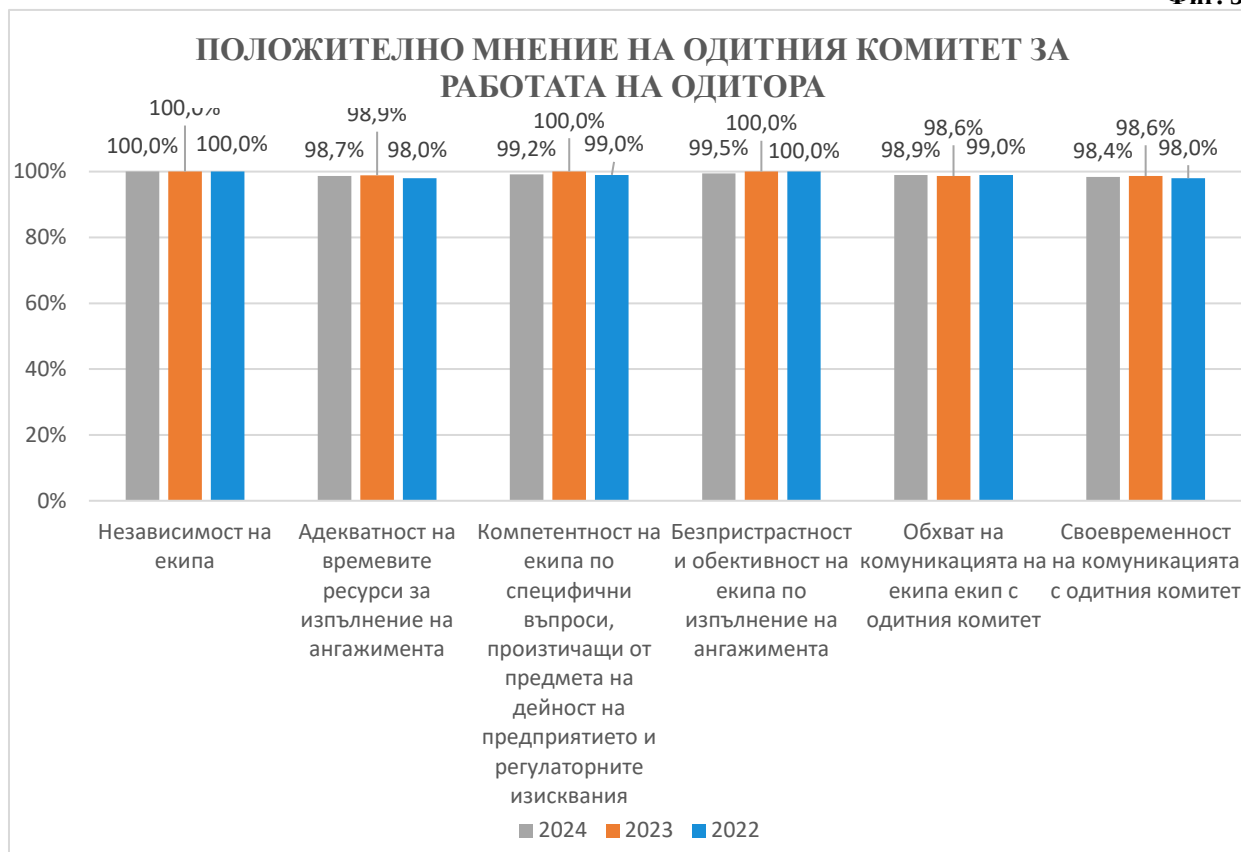
Предприети са действия за изпълнение на дадените от одитора препоръки в 16 на сто от одиторските ангажименти (Фиг. 34).

Фиг. 34

Отношението на одитните комитети към дейността на одиторите е преобладаващо положително, като над 99 на сто от одитните комитети дават оценка за средно и високо качество на извършената одиторска работа (Фиг. 35).

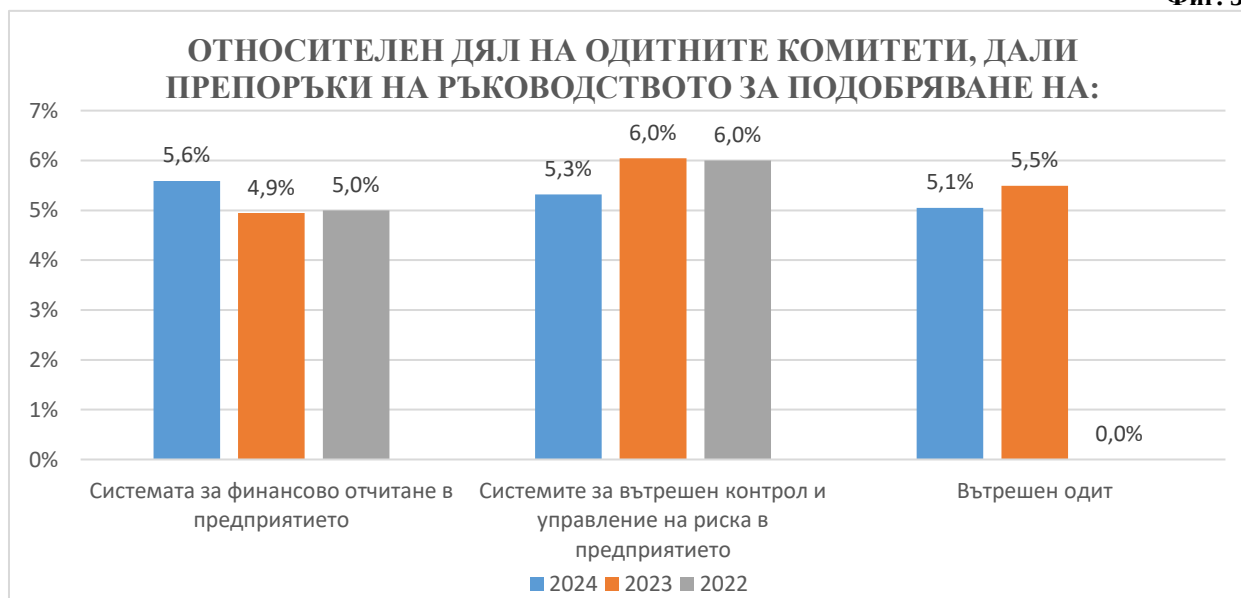
Фиг. 35

По отношение на една от ключовите функции на одитните комитети – подпомагане ръководствата на предприятията от обществен интерес в процеса на усъвършенстване на системите за финансово отчитане, управление на риска, вътрешен контрол и вътрешен одит – не се наблюдава съществена динамика. Съгласно данните, посочени в годишните доклади на одитните комитети за 2024 г., почти 6 на сто от тях са формулирали конкретни препоръки в тази насока. Тази констатация за пореден път потвърждава наличието на значителен неизползван потенциал в изпълнението на регламентираните функции на комитетите.

През 2024 г. само пет одитни комитета са декларирали затруднения при осъществяването на дейността си, като основният проблем е свързан с ефективността на комуникацията с одиторите (Фиг. 36).

Фиг. 36

Перспектива:

Да бъде осигурен адекватен финансов ресурс за осъществяване на планираните от приемането на Насоките за дейността на одитните комитети в предприятията от обществен интерес секторни срещи на КПНРО с одитните комитети с цел подобряване наблюдението на пазара на одиторски услуги и оказване на методическото съдействие.

Предприемане на действия за подпомагане на одитните комитети по отношение разширяване обхвата на техните функции с оглед промените в сферата на нефинансовото отчитане, вкл. актуализиране на Насоките за дейността на одитните комитети в предприятията от обществен интерес.

III. НАДЗОРНА ДЕЙНОСТ

3.1. Надзор върху дейността на Института на дипломираните експерт-счетоводители по отношение на делегираните дейности

3.1.1. Придобиване на правоспособност и вписване на регистрираните одитори в регистъра по чл. 20 ЗНФОИСУ

През 2024 г. са придобили правоспособност и са вписани в публичния регистър по чл. 20 от Закона за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта 19 нови регистрирани одитори. С оглед на данните за предходните години може да се направи изводът, че вече е преодоляна отрицателната тенденция по отношение възпроизводството на числеността на заетите с одиторската професия.

През годината комисията се е произнесла по 4 жалби на кандидати за дипломирани експерт-счетоводители, като в резултат от извършените проверки не са установени съществени пропуски и нарушения, обосноваващи по-нататъшни действия, съответно жалбите са оставени без уважение.

През 2024 г. е продължено осигуряването с учебни материали на изпитите по счетоводство и независим финансов одит, ползвайки опыта на водещата глобална професионална организация на счетоводителите ACCA (Association of Chartered Certified Accountants). Независимо от съществуващите текущи проблеми, изпълнението на тази делегирана по закон функция може да бъде оценено най-високо в сравнение с останалите делегирани функции.

Във връзка с транспониране изискванията на Директива (ЕС) 2022/2464 за устойчивостта в отчетността през годината, със съдействието и в координация с КПНРО, професионалната организация подготви необходимите предложения за подзаконови нормативни промени, както и организира провеждането на изпити за придобиване правоспособност на регистриран одитор по устойчивостта. През периода от обнародване на промените в Закона за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта до края на 2024 г. бяха проведени две сесии за обучение на регистрирани одитори, в резултат на което правоспособност да изразяват сигурност по устойчивостта придобиха 280 одитора, в т.ч. 237 регистрирани одитори – физически лица, и 43 одиторски дружества.

Перспектива:

Продължаващото намаляване на интереса към одиторската професия през последните години във връзка с повишените професионални изисквания към одиторите води до извода, че използването на традиционните форми на работа, в това число и с висшите училища, не води до решаването на проблема. Според КПНРО това изисква разработване и прилагане от професията на целенасочени мерки, в това число за създаване

на допълваща и паралелна на висшите училища „корпоративна“ обучителна система в областта на одита и свързаните с одита области.

3.1.2. Продължаващо професионално развитие на регистрираните одитори

При изпълнените инспекции за гарантиране качеството на професионалната дейност на регистрираните одитори, проведени през годината от екипи на КПНРО и контролори на СККОУ при ИДЕС, се констатира случай на неизпълнение на законовите изисквания за обучение във връзка с продължаващото професионално развитие (минимум 40 часа годишно обучение), за което срещу регистрирания одитор са предприети действия за ангажиране на административнонаказателна отговорност.

Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори счита, че като цяло дейността на ИДЕС по делегираната функция за продължаващо професионално развитие на регистрираните одитори може да бъде оценена положително, като новите регулаторни предизвикателства изискват през следващите години действията да бъдат качествено разширени и подобрени.

Перспектива:

В координация между надзорния орган и ИДЕС да бъдат разширени възможностите за продължаващо професионално развитие на регистрираните одитори чрез използването на значително по-широк кръг вътрешни и външни за професионалната организация доставчици на обучителни услуги, като се осъществява строг „акредитационен надзор“ от страна на ИДЕС.

Да се извърши радикален преход към преобладаващо използване на интерактивни електронни форми на обучение, като в това число бъде създадена богата електронна библиотека с учебни материали.

През следващите години темата за изразяването на сигурност по устойчивостта да бъде трайно въведена в продължаващото професионално развитие на регистрираните одитори, така че да се осигури спазването на закона по отношение продължителността и качеството на тези обучения.

3.1.3. Контрол на качеството на одиторските услуги

Комисията и ИДЕС в работата си по планиране, изпълнение и отчитане на инспекциите за гарантиране качеството на професионалната дейност на регистрираните одитори, както и отчитане дейността на регистрираните одитори съгласно изискванията на закона, ползват обща нормативна база и прилагат единен подход.

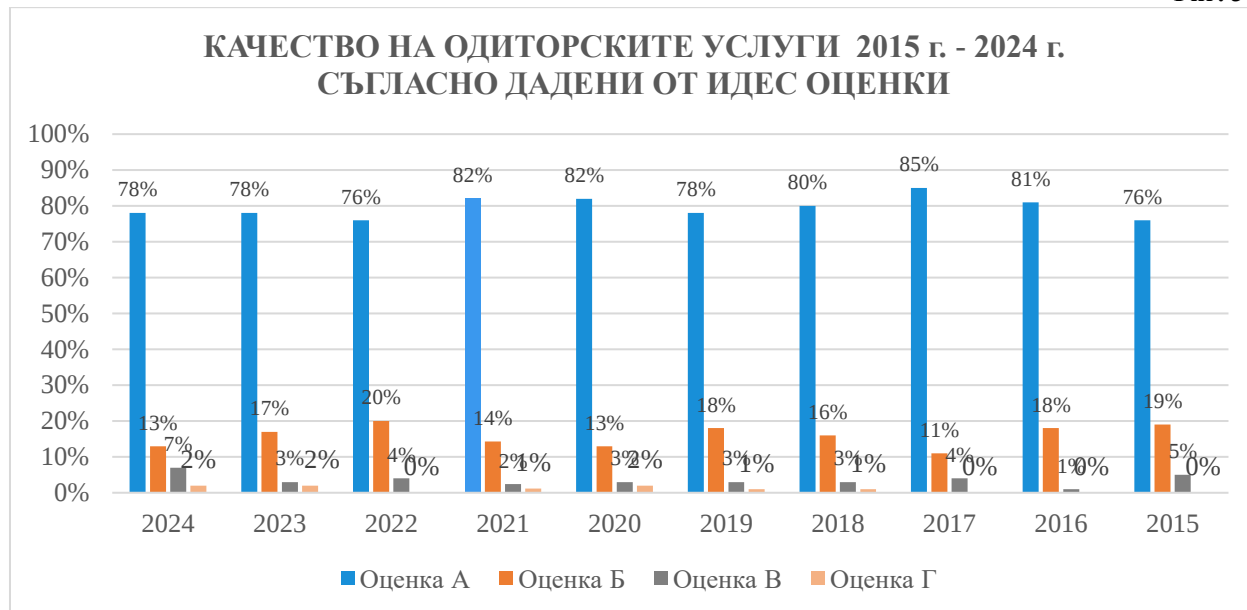
За 2024 г. е утвърден план (след корекции) за изпълнение от СККОУ при ИДЕС, включващ 106 инспекции за гарантиране качеството на професионалната дейност на регистрирани одитори, които не одитират финансови отчети на предприятия от обществен интерес. Девет от практиките са изключени от плана поради обективни причини, като 3 от тях са включени в плана за 2025 г. За 85 инспекции са приети окончателни оценки на качеството на одиторските практики, а 12 са на етап обсъждане и приемане от съвета на проекти на доклади за резултатите.

С решения на СККОУ по плана за 2024 г. са приети резултатите от 85 инспекции, при които са дадени следните комплексни оценки за дейността на проверените одиторски практики:

- с оценки „А“ са 66 броя от проверените практики, или 78 на сто;
- с оценки „Б“ са 11 броя от проверените практики, или 13 на сто;
- с оценки „В“ са 6 броя от проверените практики, или 7 на сто;
- с оценка „Г“ са 2 броя от проверените практики, или 2 на сто.

Сравнението на тези оценки с оценките от последните няколко години не показва съществено изменение в резултатите от извършените от професионалната организация инспекции (Фиг. 37), въпреки че делът на практиките с оценки „В“ и „Г“ е увеличен, а тези с оценки „Б“ е намалял.

Фиг. 37

Сравнението на дадените оценки при инспекции от професионалната организация и оценките от инспекциите на КПНРО (Фиг. 40) потвърждава наличието на съществено и поставящо множество въпроси различие в прилаганите критерии от страна на СККОУ, въпреки повишената вискателност от страна на съвета.

Продължава да няма случаи на образуване от страна на ИДЕС по повод на негативни резултати от инспекциите административнонаказателни производства, а само в изолирани случаи – дисциплинарни такива.

Най-съществените пропуски и несъответствия, констатирани от контролорите на СККОУ при изпълнение на проверените ангажименти за задължителен финансов одит, са в следните области:

- оценка на риска и изпълнение на допълнителни процедури в отговор на оценените рискове;
- недокументиране на идентифициращи характеристики на тестваните обекти при тестове по същество и тестове на контроли;
- процедури за проверка адекватност на оповестяванията и сделките със свързани лица;
- пропуски по отношение формата на издаваните одиторски доклади;
- недокументиране основания за оттегляне от поет одиторски ангажимент;
- недокументиране на процедури по извършване на промяна на одиторска документация след окончателно окомплектоване на одиторското досие.

Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори оценява положените от СККОУ усилия за преодоляване на някои проблеми при работата на контролорите, с произтичащите от това рискове за качеството на изпълнените инспекции.

По решение на КПНРО през 2024 г. са извършени и 2 проверки на дейността на ИДЕС във връзка с подадени жалби по отношение законосъобразност на действията при вписване в регистъра на регистриран одитор и провеждане на изпит по независим финансов одит, като от екипите на комисията не са констатирани нарушения, а са дадени препоръки за подобряване на дейността.

Перспектива:

През 2025 г. от КПНРО да бъде извършена проверка относно спазване законовите изисквания при упражняване на делегираната функция на СККОУ при ИДЕС. Заедно с това да бъде разширен обхватът на инспекциите на КПНРО съвместно с контролори на СККОУ на одиторски практики, в които се одитират отчети на големи предприятия, които не са от обществен интерес по смисъла на Закона за счетоводството.

През следващите години от ИДЕС да бъдат създадени необходимите условия за осъществяването на адекватен контрол за гарантиране качеството на дейността на регистрирани одитори по отношение изпълнението на ангажменти за изразяване на сигурност по устойчивостта.

3.2. Годишен план на КПНРО за контрол по гарантиране качеството на дейността на регистрираните одитори

В съответствие с изискванията на закона изготвянето на годишния план за инспекционната дейност на комисията за 2024 г. и определянето на регистрираните одитори за инспекция, както и формирането на извадките от одиторски ангажменти за проверка, се осъществява при прилагането на рисков базирани подход. При изготвяне на стратегиите и задачите на инспекционните екипи се използват възможностите на информационната система за анализ и оценка на риска.

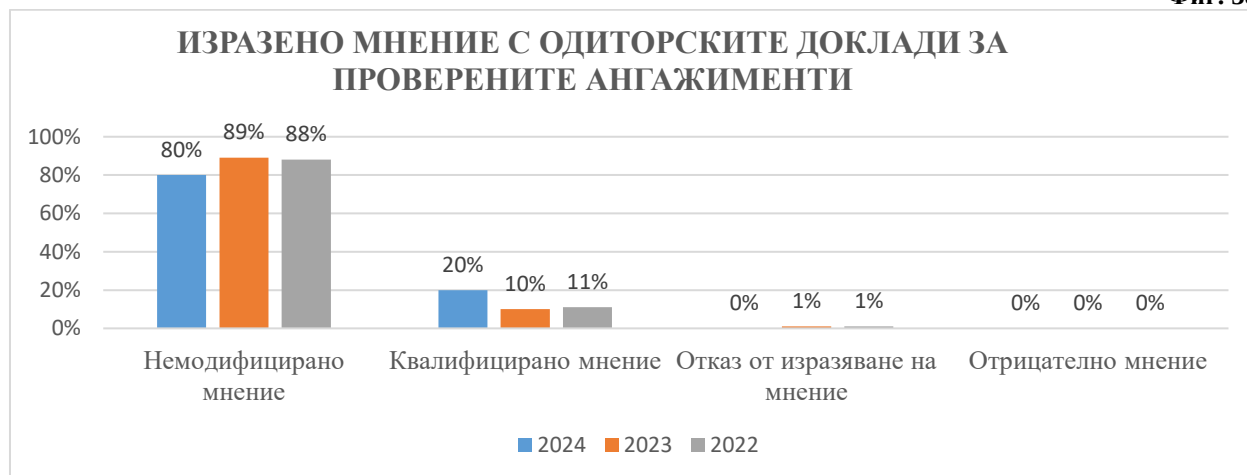
Планът за инспекции за гарантиране на качеството на регистрираните одитори, одитиращи финансови отчети на предприятия от обществен интерес, включва изпълнението на 33 пълни инспекции, като една инспекция на одиторска практика е отложена за изпълнение в плана 2025 г. поради обективни причини.

Пълните инспекции за 2024 г. обхващат професионалната дейност на 14 одиторски дружества и 18 индивидуални практики. От проверените регистрирани одитори през инспектирания период (одиторски ангажменти, изпълнени през 2023 г.) са изпълнени 2496 одиторски ангажмента, от които 279 ангажмента към предприятия от обществен интерес. При инспекциите е проверено качеството на изпълнение на 100 ангажмента (4 на сто от всички изпълнени ангажменти), като 45 от тях са към предприятия от обществен интерес (16 на сто от изпълнените одити на предприятия от обществен интерес).

С одиторските доклади на проверените ангажменти регистрираните одитори са изразили следните одиторски мнения:

- с 80 доклада е изразено немодифицирано мнение (80 на сто от проверените ангажменти), в т.ч. 12 с обръщане на внимание (12 на сто);
- с 20 доклада (20 на сто от проверените ангажменти) е изразено модифицирано мнение, в т.ч. 20 доклада с квалифицирано мнение (20 на сто от проверените ангажменти) (Фиг. 38).

Фиг. 38

Обхватът на инспекциите за гарантиране качеството на професионалната дейност на регистрираните одитори включи проверки относно спазване изискванията на МОС, на етичните норми и изискванията за независимост, оценка на система за управление на качеството, оценка на адекватността на времевите и човешките ресурси и на одиторските възнаграждения, изпълнение на приложените надзорни мерки и дадените препоръки за отстраняване на констатираните преди това пропуски и несъответствия, както и изпълнението на други изисквания на ЗНФОИСУ.

На основата на резултатите от извършените инспекции комисията е приела 31 комплексни оценки за качеството на одиторските услуги, както следва:

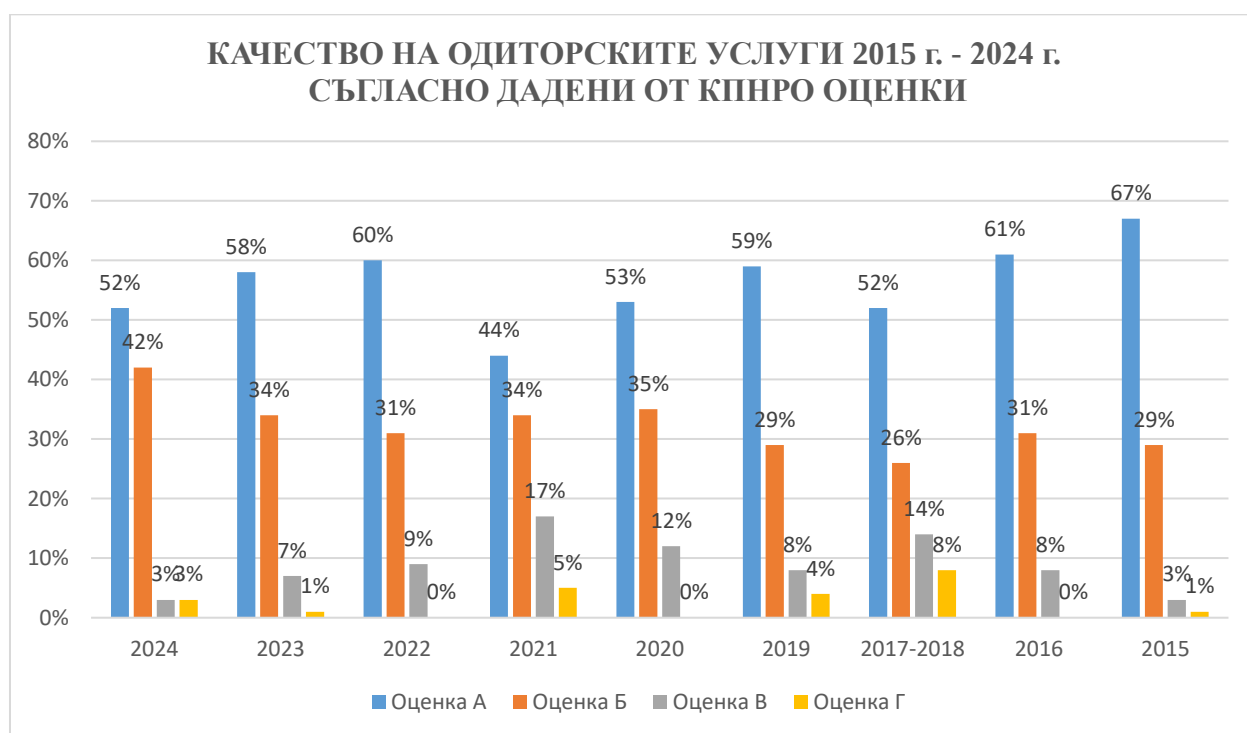
- оценка „А“ на 16 одиторски практики (професионалната дейност на регистрирания одитор е в съответствие със съществените аспекти на изискванията на одиторските стандарти и със законовите изисквания, като не произтича необходимост от непосредствени подобрения на одиторската практика), което представлява 52 на сто от проверените практики;

- оценка „Б“ на 13 одиторски практики (в професионалната дейност на регистрирания одитор са налице отделни пропуски и несъответствия спрямо съществените аспекти на изискванията на одиторските стандарти и законовите изисквания, като има необходимост от частични подобрения на одиторската практика), което представлява 42 на сто от проверените практики;

- оценка „В“ на 1 одиторска практика (в професионалната дейност на регистрирания одитор са налице системни пропуски и несъответствия спрямо съществените аспекти на изискванията на одиторските стандарти и законовите изисквания, като има необходимост от цялостно подобряване на одиторската практика), което представлява 3 на сто от проверените практики;

- оценка „Г“ на 1 одиторска практика (професионалната дейност на регистрирания одитор не е в съответствие спрямо съществените аспекти на изискванията на одиторските стандарти и законовите изисквания, което поставя под съмнение продължаването на дейността), което представлява 3 на сто от проверените практики (Фиг. 39).

Фиг. 39

Сравнението на дадените от КПНРО оценки през отчетната година с тези от предходните години не показва значителна промяна.

Както беше посочено по-горе, тенденцията от последните 8 години показва съществено различие на оценките в резултат на извършените инспекции от КПНРО и на ИДЕС, най-вече в дела на инспекции, приключени без констатирането на съществени пропуски и несъответствия в дейността на регистрираните одитори (оценка „А“). Разпределението на оценките е, както следва:

- оценка „А“ е дадена от КПНРО средно при 54 на сто от инспекциите, а от СККОУ при 80 на сто;
- оценка „Б“ е дадена от КПНРО средно при 33 на сто от инспекциите, а от СККОУ при 15 на сто;
- оценка „В“ е дадена от КПНРО средно при 10 на сто от инспекциите, а от СККОУ при 4 на сто;
- оценка „Г“ е дадена от КПНРО средно при 3 на сто от инспекциите, а от СККОУ – при 1 на сто (Фиг. 40).

Фиг. 40

Основните констатации на КПНРО относно пропуски и несъответствия в дейността на инспектираните регистрирани одитори на ниво одиторска практика са свързани преди всичко с изграждането и функционирането на системи за управление на качеството и по-конкретно: неспазване на МОС и на законовите изисквания в 46 на сто от случаите; текущо наблюдение и преглед за контрол на качеството на ангажиментите в 18 на сто от случаите; други констатации в 27 на сто от случаите, приемане и продължаване на ангажимента в 9 на сто от случаите. (Фиг. 41).

Фиг. 41

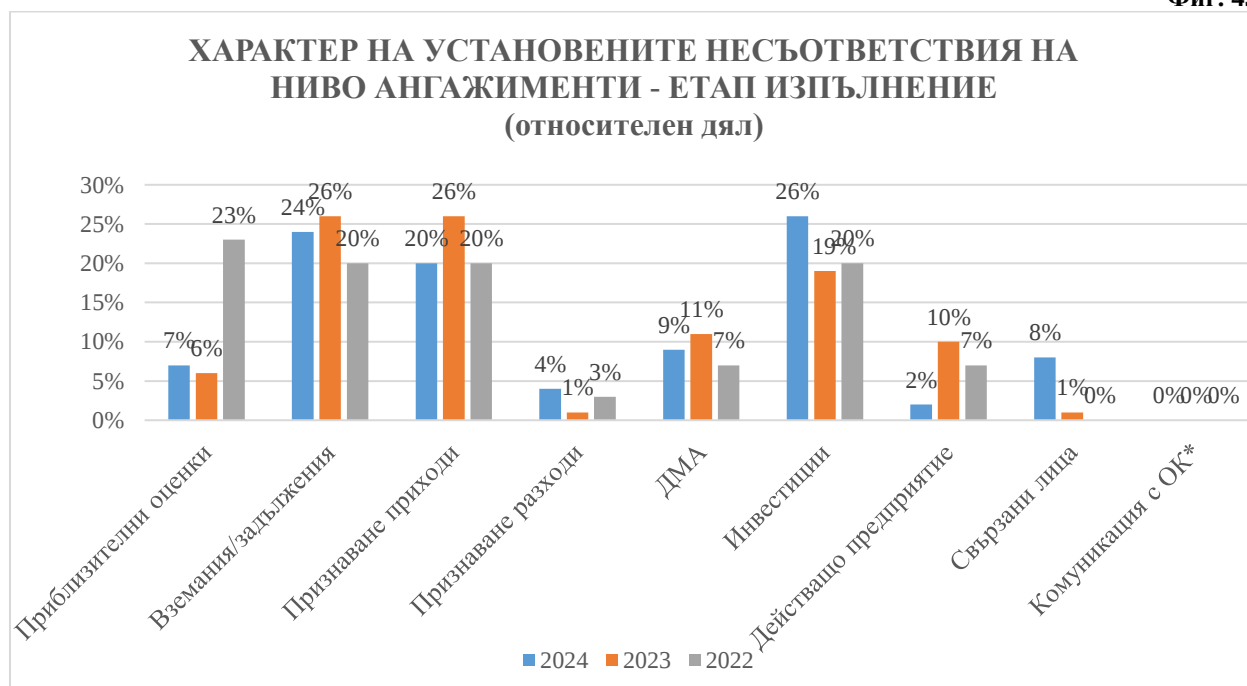
Основните констатации за пропуски и несъответствия на фазата на планиране на одитните ангажименти са в следните области: оценка на риска от съществени неправилни отчитания чрез разбиране на предприятието и неговата среда в 58 на сто от случаите; тестване на вътрешния контрол в 26 на сто от случаите; ниво на същественост в 3 на сто от случаите; изпълнените процедури относно измами в 13 на сто от случаите (Фиг. 42).

Фиг. 42

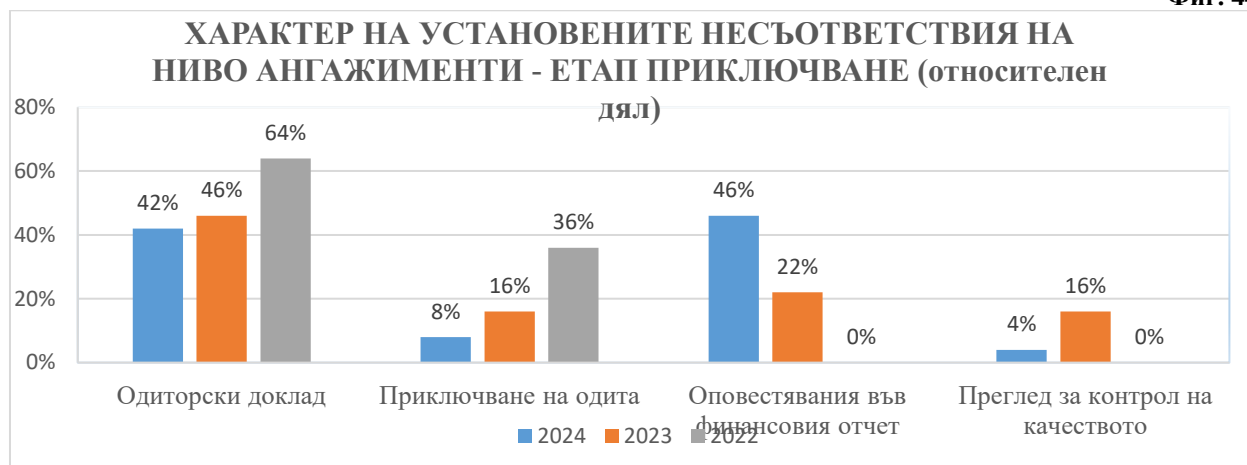
Основните констатации за пропуски и несъответствия на фазата на изпълнение на одитните ангажименти са свързани с: процедури за потвърждаване на приблизителни счетоводни оценки, вкл. по справедлива стойност и свързаните с тях оповестявания в 7 на сто от случаите; процедури за потвърждаване на вземания и задължения в 24 на сто от случаите; процедури за признаване на приходи в 20 на сто от случаите; процедури за признаване на разходи в 4 на сто от случаите; процедури за потвърждаване на дълготрайни активи в 9 на сто от случаите; материални запаси и инвестиции в 26 на сто от случаите; оценки за действащо предприятие в 2 на сто от случаите, сделки със свързани лица и аналитични процедури в 8 на сто от случаите (Фиг. 43).

Фиг. 43

Основните констатации относно пропуски и несъответствия на фазата на приключване на одитните ангажименти са в следните области: несъответствия на одиторските доклади с изискванията на професионалните стандарти, ЗНФОИСУ и Регламент 537/2014 в 42 на сто от случаите; изпълнени процедури по приключването на ангажиментите в 8 на сто от случаите, проверки на оповестявания във финансов отчет в 46 на сто от случаите и прегледи за контрол на качеството в 4 на сто от случаите (Фиг. 44).

Фиг. 44

С приетите от комисията доклади от инспекциите в 25 от случаите (81 на сто) са дадени общо 58 препоръки за отстраняване на констатираните пропуски и несъответствия. Не са констатирани неадекватност на вложените времеви ресурси и получените възнаграждения.

Средната часова ставка за услугата по задължителен финансов одит на проверените одиторски практики е 91 лв., което не се отличава съществено от това през предходните години. Същевременно спрямо средното равнище на възнагражденията в сходни с България страни в Европейския съюз то определено е трудносъпоставимо.

Информацията за коригирани и некоригирани неправилни отчитания в отчетите на предприятията от обществен интерес, включени в извадките при инспекциите през 2024 г., показват че одиторите са комуникирали с ръководствата в заключителната фаза на одита неправилни отчитания с общ размер около 15 330 хил. лв.

При инспектираните одиторски ангажименти към предприятия от обществен интерес, регистрираните одитори са отправили чрез допълнителните си доклади към одитните комитети 36 препоръки за подобряване на системите за вътрешен контрол.

Перспектива:

През следващите години КПНРО да предприеме комплексни действия за създаването на капацитет за ефективен надзор над регистрираните одитори по устойчивостта.

В съответствие с разпоредбите на чл. 24, пар. 2 от Регламент (ЕС) № 537/2014 и подписаното с ИДЕС споразумение за делегиране функцията по контрол за гарантиране качеството на професионалната дейност на регистрираните одитори, неаудитиращи финансови отчети на предприятия от обществен интерес, КПНРО да предприеме действия за планиране и изпълнение на съвместни инспекции по отношение на регистрирани одитори на големи или структуроопределящи предприятия в България, които не са предприятия от обществен интерес.

Да се осигури равнище на квалификация, надвишаваща средното за одиторската професия и доближаваща равнището на „голямата четворка“.

3.3. Тематични извънпланови инспекции

През 2024 г., в продължение на практиката от предходната година, са изпълнени 11 извънпланови тематични инспекции за гарантиране качеството на професионалната дейност на регистрирани одитори, които не одитират финансови отчети на предприятия от обществен интерес, като в обхвата на проверките бяха включени на база оценка на риска одиторски ангажименти на ГФО на предприятия с над 500 служители, които в следващите години ще бъдат обект на ангажименти за изразяване на сигурност по устойчивостта.

При 10 от горепосочените инспекции са констатирани съществени пропуски и несъответствия спрямо изискванията на приложимите професионални стандарти, като за някои от тях установените проблеми в качеството на изпълнение на проверените одиторски ангажименти дават основание да се постави под съмнение адекватността на разполагаемите одиторски ресурси спрямо поетите ангажименти. При част от инспектираните практики отново се констатира прилагане на счетоводен подход, а не изпълнение на рисков базирани одит, както и множество пропуски при планиране, изпълнение и документиране на адекватни одиторски процедури в отговор на оценените рискове, оценка на получените доказателства и правилни заключения от одиторските екипи. Най-съществените пропуски и несъответствия, констатирани при тези инспекции, може да се обобщят, както следва:

а) по отношение съответствие на системите за управление на качеството с изискванията на професионалните стандарти, вкл. разработване в одиторските практики на правила и процедури, при 3 от одиторските практики не е разработена система за управление на качеството при одит или преглед на финансови отчети, други ангажименти за изразяване на сигурност и свързани по съдържание услуги в съответствие с изискванията на новия Международен стандарт за управление на качеството 1 и Международен стандарт за управление на качеството 2;

б) по отношение качеството на изпълнение на проверените ангажименти за задължителен финансов одит – пропуски при планиране и изпълнение на адекватни одиторски процедури и документиране резултатите от тях, както следва:

- оценка на риска и допълнителни процедури в отговор на оценените рискове;
- разбиране на контролната среда и изпълнение на тестове за оперативна ефективност на контролите, вкл. ИТ-контроли;
- изпълнение на тестове по същество;
- формиране на одиторски извадки;
- процедури за надеждни потвърждения от външни източници;
- процедури във връзка с приблизителни счетоводни оценки;
- изготвяне на одиторска документация, която в достатъчна степен да отразява разгледаните съществени въпроси за одита, както и формираните професионални преценки с цел осигуряване на информация за уместно отразяване на базата за одиторския доклад.

Във връзка с констатираните пропуски и несъответствия са дадени съответните препоръки, чието изпълнение ще бъде проследено при последващи проверки за гарантиране на качеството.

Перспектива:

На основата на натрупания опит от проведените тематични инспекции на регистрирани одитори, които не одитират отчети на предприятия от обществен интерес, в това число с участието на контролатори от ИДЕС, на базата на оценка на риска и съвместно със СККОУ да се пристъпи към пълни инспекции на дейността на тази категория одитори.

Да продължи извършването на тематични инспекции с фокус към преодоляването на негативни констатации от предходни такива, особено по отношение на изграждането и функционирането на вътрешните системи за управление на качеството на регистрираните одитори.

3.4. Методология на извършване на инспекционната дейност на КПНРО

Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори през 2024 г. осъществи заложените през годината цели във връзка с методологията на инспекционната дейност.

През 2024 г. е сформиран екип за състава на Експертен съвет, консултативен орган към комисията, който окончателно е учреден началото на 2025 г. Експертният съвет е структуриран в три направления – одит, счетоводство и данъци.

През 2024 г. се въведе въпросник с цел проучване на „дълбочинни“ индикатори за риск за качеството на ангажиментите за независим финансов одит, който се прилага при инспекциите в големите одиторски дружества, включени в плана за инспекционна дейност на комисията.

В процес на изготвяне е методика за проверки на ангажименти за изразяване на сигурност по устойчивостта от регистрираните одитори, имащи тази правоспособност. Във връзка с промените в тази сфера на дейност на регистрираните одитори в края на 2024 г. бяха проведени съответните обучения на инспекционните екипи по отчитане и изразяване на сигурност по устойчивостта, за което бяха издадени и удостоверения за съответствие на квалификацията на специализираната администрация при надзорния орган с изискванията на изменителната Директива (ЕС) 2022/2464.

В резултат от извършен преглед на вътрешнонормативната уредба за изпълнение на инспекции за гарантиране качеството на професионалната дейност на регистрираните одитори и извършени проверки за качеството на инспекционната дейност бяха идентифицирани възможности за подобрения. С цел повишаване ефективността на дейността на надзорния орган и на ИДЕС, в сътрудничество с професионалната организация, беше изготвен проект на изменения и допълнения на Правилата за извършване на инспекции за гарантиране качеството на професионалната дейност на регистрираните одитори.

Перспектива:

Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори е делегирала на ИДЕС функция по контрола за гарантиране на качеството на професионалната дейност на регистрираните одитори по задължителния финансов одит към предприятия, които не са от обществен интерес. С цел прилагането на единен подход при изпълнение на инспекциите, извършвани от КПНРО и ИДЕС, перспективата е двете организации да прилагат единна методология, което предполага и изпълнението на съвместна инспекционна дейност.

В методиката за работа на инспекционните екипи да бъдат включени „дълбочинните“ рискови индикатори.

Приемане и прилагане на методика за изпълнение на инспекции за гарантиране качеството на професионалната дейност на регистрирани одитори, изразяващи сигурност по устойчивостта.

3.5. Разследвания и проверки по повод получени сигнали и предложения от заинтересовани лица

През 2024 г. във връзка с постъпили в комисията писмени сигнали са проведени две разследвания на дейността на регистрирани одитори по отношение спазване на одиторските стандарти и законовите изисквания, едно разследване по преценка на надзорния орган, както и е приет резултатът от една проверка от СККОУ при ИДЕС, възложена с решение на комисията по един от подадените сигнали.

При разследванията, извършени от КПНРО, са констатирани пропуски и несъответствия във връзка с което са дадени препоръки за отстраняването им и са

предприети съответните действия за прилагане на надзорна мярка за лишаване от право за извършване на финансов одит.

3.6. Административнонаказателна дейност и надзорни мерки

Във връзка с констатирани при плановите инспекции пропуски и несъответствия спрямо законовите изисквания, през 2024 г. са съставени 22 акта за установяване на административни нарушения, по които са издадени 3 наказателни постановления за налагането на административни наказания. По 13 от актовете административнонаказателното производство е прекратено по реда на чл. 28 от Закона за административните нарушения и наказания, като нарушителите са предупредени, че ако в едногодишен срок от влизането в сила на предупреждението, за същото по вид нарушение ще им бъде наложено административно наказание. По останалите актове са сключени 6 споразумения за прекратяване на административнонаказателното производство на основание чл. 110а ЗНФОИСУ.

През годината са приети решения от КПНРО за прилагане на надзорни мерки по отношение на 6 регистрирани одитор, в т.ч. 5 надзорни мерки за даване на задължителни предписания и една за временно лишаване от право за извършване на финансов одит.

Перспектива:

С прилагане на пълния инструментариум на надзорните си правомощия комисията да продължи да дисциплинира пазара в посока стриктно спазване на всички нормативни изисквания и поддържане на най-високи стандарти в професията.

IV. ПУБЛИЧНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ НА ДЕЙНОСТТА

Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори осъществява дейността си при спазване на принципите за законност, публичност и прозрачност. Основен инструмент в тази област е интернет страницата на комисията, която през 2024 г. беше обновена – както в технологично отношение, така и по отношение на дизайн и съдържание – в съответствие със съвременните изисквания за киберсигурност и достъпност.

Информацията на страницата се поддържа актуална и е структурирана по тематични направления – нормативна уредба, надзорна дейност, указания и методики, международно сътрудничество и др. Публикуват се своевременно приети от комисията решения, резултати от инспекции, надзорни мерки, данни за санкции, методически материали и анализи.

Съгласно Закона за достъп до обществена информация в комисията се прилагат вътрешни правила, гарантиращи правото на гражданите на информираност.

През 2024 г. не са регистрирани случаи на нарушения на задълженията за конфиденциалност от страна на служителите.

В съответствие с принципа за прозрачност, комисията поддържа активна комуникация с професионалната организация, както и с други заинтересовани страни, включително представители на големите международни одиторски мрежи, академичните среди и бизнеса. Показателен е постигнатият през 2024 г. резултат от въвеждане на изискванията на Директива (ЕС) 2022/2464 относно корпоративната устойчивост, приет чрез промени в Закона за независимия финансов одит и Закона за счетоводството.

Допълнително, КПНРО използва възможностите на обществени медии за комуникация с широката общественост – с цел повишаване на информираността относно дейността на комисията, насърчаване на диалога с професионалната общност и популяризиране на добри практики.

Инициативите за публичност обхващат и провеждането на събития, публични консултации и обучения с участието на одитори, регулатори и други заинтересовани

страни. Така се затвърждава ролята на КПНРО като прозрачен, достъпен и ефективно функциониращ орган в защита на обществения интерес.

Перспектива:

Разширяване на информационната дейност чрез тематични кампании в подкрепа на разбирането и доверието в одиторската професия.

Да бъдат реализирани инициативи за изготвяне на предложения за решаване на национално равнище на обществено значими счетоводни и икономически проблеми, като в сътрудничество с Министерство на финансите да бъдат възобновени действията за актуализиране на Националните счетоводни стандарти.

Допълнително развитие на функционалностите на интернет страницата, включително въвеждане на секции с анализи, интерактивни визуализации и възможност за обратна връзка от ползватели.

V. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

5.1. Сътрудничество в рамките на КЕОНО

Комитетът на европейските органи за надзор на одита (КЕОНО) е създаден в съответствие с изискванията на чл. 30 от Регламент (ЕС) № 537/2014 и представлява основната рамка за сътрудничество на европейско ниво между националните органи за надзор над одита. Членове на КЕОНО са националните надзорни органи над одиторската дейност и Европейският орган за ценни книжа и пазари (ESMA). Със статут на наблюдатели са представителите на националните надзорни органи на страните от Европейското икономическо пространство, Европейския банков орган (ЕБА), както и Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (ЕИОРА). Чрез своите подгрупи и работни групи, които обединяват експерти от националните органи, КЕОНО допринася за подобряване на ефективността на одитния надзор в Европа, създава среда за обмен на знания и добри практики, както и дава възможност за сътрудничество и с други европейски организации и за изразяване на общото мнение на своите членове пред международните организации, които отговарят за разработването на стандарти в областта на одита.

Събитие с висока значимост през годината бе изборът на нов председател на КЕОНО – Панос Продромидес, който пое поста с амбиция да утвърди единни европейски стандарти и качествени индикатори в областта на одита. Посещението му в София през септември 2024 г. и срещите с ръководството на КПНРО, ИДЕС и представители на одиторски дружества засилиха доверието в способността на българската институция да допринася към формирането на политики в ЕС.

Председателят на европейския орган даде висока оценка на работата на комисията по отношение на промените в закона за независимия финансов одит и по-специално във връзка с директивата за отчитане на корпоративната устойчивост, като подчерта необходимостта да се работи в посока на разширяване правомощията и ресурсите, с които разполагат националните органи за надзор.

В хода на дейността на КЕОНО основен акцент бе поставен върху трансформацията на сектора, свързана с новите технологични предизвикателства, като изкуствения интелект и цифровизацията на процесите. Обсъждането на приложението на Директива (ЕС) 2022/2464 относно корпоративната устойчивост и възможностите за единен подход при изразяване на сигурност по тази тематика намериши широк отзвук в пленарните срещи и подгрупите на КЕОНО.

През 2024 г. КПНРО продължи участието си в дейността на подгрупите „Разследвания и санкции“, „Наблюдение на пазара“ и „Инспекции“. Постигнат е значителен напредък във връзка с разработването на насоки за изразяването на сигурност по

устойчивостта, както и изготвянето на становища по проекти за изменението и предлагането на нови международни етични и одиторски стандарти.

В сферата на международното сътрудничество от особена важност е участието в технически консултации относно приложението на новия стандарт МСИСУ 5000 и дискусиите с IAASB и IESBA. Работата по оценка на еквивалентността на регулаторните системи на трети страни (като Великобритания и Китай) също очертава ангажираността на КЕОНО към създаване на балансирана глобална рамка за одитен надзор.

Отчетен е напредък по общеевропейската хармонизация на надзорните дейности, чрез споделяне на добри практики при инспекциите, анализ на казуси и обмен на методологии. В допълнение, чрез включване в обсъждането на етични стандарти, нови регулации и цифрови заплахи, подгрупите подпомогнаха адаптирането на надзорната рамка към съвременните реалности.

От КЕОНО е прието решение за организиране и провеждане от КПНРО в България на среща на подгрупата за инспекции.

Перспектива:

Да бъде организирана конференция с представители на КЕОНО и професионалната организация относно перспективите в развитието на независимия финансов одит.

Да се изготви план за организиране и провеждане през 2026 г. в България на работна среща на участниците в подгрупа „Инспекции“ при КЕОНО.

5.2. Сътрудничество в рамките на МФНОР

През 2024 г. поради значителните разходи, свързани с пътуване до мястото на провеждане, представители на КПНРО не взеха участие в ежегодното пленарно заседание на Международния форум на независимите одитни регулатори (МФНОР). Въпреки това, комисията остана ангажирана и активна в редица инициативи под егидата на световната организация на одитните регулатори, включително чрез участие в проучвания, дистанционни конференции и онлайн семинари.

Необходимо е да се отчете участието на двама представители на КПНРО в инспекторския семинар на МФНОР, организиран през март 2024 г. в Дъблин, Ирландия. Събитието привлече около 150 участници от различни регулаторни органи, членове на МФНОР. Проведени бяха тематични сесии, посветени на инспекции на одити на банки и застрахователи, оценка на счетоводни модели, прилагане на нови технологии и добри практики при моделирането на инспекционни подходи.

Резултатите от публикувания през 2024 г. доклад за инспекционните констатации в големите одиторски мрежи потвърдиха тенденцията към подобряване на качеството, но отбелязаха и нарастване на съществените пропуски – от 26 на сто през 2022 г. до 32 на сто през 2023 г. Това увеличение с 6 на сто е индикатор за необходимост от по-задълбочени анализи и вътрешни мерки за контрол от страна на мрежите, особено предвид устойчивия спад в предходните години.

Представители от специализираната администрация на КПНРО участваха и в редица дистанционни обучения и срещи през 2024 г., посветени на актуални теми като устойчивостта, въвеждането на изкуствен интелект в одита, добри надзорни практики и регулаторни инициативи. В този формат се проведеха и поредица от дискусии с представителите на шестте най-големи международни одиторски мрежи – КПМГ, Ърнст и Янг, Делойт, ПрайсуотърхаусКупърс, БДО и Грант Торнтон.

Перспектива:

Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори следва да продължи активно и целенасочено участие в дейностите на МФНОР, включително чрез планирано физическо присъствие на ключови събития, с оглед по-добро взаимодействие и обмен на

опит. Необходимо е по-пълноценно използване на предоставяната от Форума информация и инициативи, с цел адаптиране към глобалните тенденции в развитието на одиторската професия и повишаване качеството на одиторския надзор в България.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

През 2024 г. Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори продължава да изпълнява своя мандат с високо чувство за отговорност, стремейки се към поддържане на стабилна, независима и ефективна среда за надзор над дейността на регистрираните одитори. Годината е белязана от важни институционални, нормативни и професионални предизвикателства, свързани с транспонирането и прилагането на европейските регулации в областта на корпоративната устойчивост, технологичната трансформация и контрола върху качеството на дейността на регистрираните одитори.

Комисията осъществи значителен обем от дейности – от активно участие в законодателния процес и развитие на вътрешната организация, през провеждане на инспекции и контролни действия, до утвърждаване на работещи механизми за сътрудничество с професионалната общност и международни партньори. Развитието на човешките ресурси, цифровизацията на дейността, както и повишаването на прозрачността и отчетността, са трайно застъпени и продължават да бъдат предизвикателство в работата на надзорния орган.

Анализът на пазара на одиторски услуги показва запазване на стабилност и приемливи нива на концентрация.

Като цяло изпълнението на годишния план на КПНРО за контрол по гарантиране качеството на дейността на регистрираните одитори през 2024 г. може да бъде оценено като успешно. Съществена роля за повишаване качеството на инспекциите изиграха системата за вътрешен контрол на качеството и целенасочените мерки за повишаване компетентността на служителите. Запазва се необходимостта от последователни действия за повишаване на стандартите за работа, както в рамките на комисията, така и в професионалната организация на регистрираните одитори.

В международен план КПНРО продължи да участва активно в процесите на хармонизация и обмяна на добри практики в рамките на КЕОНО и МФНОР, независимо от съществуващи ограничения в ресурсната обезпеченост.

Комитет на европейските органи за надзор на одита оценява на работата на комисията по отношение на промените в закона за независимия финансов одит и по-специално във връзка с директивата за отчитане на корпоративната устойчивост. Председателят Панос Продромидес подчертава необходимостта да се работи в посока на разширяване правомощията и ресурсите, с които разполагат националните органи за надзор.

През годината не са възникнали репутационни проблеми в сектора, вкл. и в резултат от активната роля на надзорния орган в посока повишаване на отговорността на регистрираните одитори и за подкрепа на процеса за повишаване доверието към одиторската професия.

През отчетния период са постигнати редица важни резултати – обновена е интернет страница на комисията, надградени са системите за анализ и оценка на риска, а съвместната работа с ИДЕС дава реален принос в транспониране на новото европейско законодателство.

С оглед предстоящото въвеждане на нови функции, свързани с нефинансовата корпоративна отчетност, от комисията ще се изисква адаптиране на финансовото планиране към разширените отговорности. Това включва целево бюджетиране за обучения, изграждане на капацитет за надзор над отчетността за устойчивост и инвестиции в дигитална инфраструктура.

Необходимо е създаване на устойчива рамка за финансиране, която да осигури гъвкавост и възможност за адекватна реакция при нови регулаторни изисквания, включително такива, свързани с киберсигурността и европейската рамка NIS2.

В този контекст е препоръчително планирането на дългосрочна финансова стратегия, съчетаваща държавно финансиране, международно сътрудничество и

възможности за участие в европейски програми за административен капацитет и цифрова трансформация.

Наред с отчетените постижения, 2024 г. очертава и няколко устойчиви предизвикателства – ограничен финансов и човешки ресурс, необходимост от модернизация на технологичната база, необходимост от допълнителни аналитични инструменти и капацитет в контекста на разширения обхват на надзор във връзка с отчитане на корпоративната устойчивост.

Предвид горното, перспективите пред КПНРО през 2025 г. включват разширяване на експертния и технически капацитет на комисията, продължаващо развитие на информационната инфраструктура и автоматизацията на процесите, прилагане на съвременни надзорни подходи в контекста на променящите се европейски регулации, активна комуникация с професионалната и академична общност за укрепване на авторитета на професията, засилено участие в международните инициативи и работни групи за хармонизация на надзорните практики.

Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори потвърждава своята готовност и занапред да изпълнява функциите си в интерес на обществото, вкл. за икономическата стабилност на страната и професионалната етика на одиторите, като продължи да бъде стълб на доверието в системата за корпоративно управление и финансовата отчетност.

Отчетът за дейността на Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори през 2024 година е приет с Решение № 137/30.07.2025 г. на КПНРО.